

UNIVERZITA HRADEC KRÁLOVÉ

Pedagogická Fakulta

Katedra kulturních a náboženských studií

Bakalářská práce

HISTORIE KOSTELA BOŽSKÉHO SRDCE PÁNĚ

Autor: Weisbauer Jan

Studijní program: Specializace v pedagogice

Obor: Náboženská výchova

Vedoucí práce: doc., PhDr. Tomáš Petráček, Ph.D., Th.D.

Hradec Králové

2016

Zadání bakalářské práce

Autor: Jan Weisbauer
Studium: P131437
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Náboženská výchova
Název bakalářské práce: **Historie kostela Božského srdce Páně**
Název bakalářské práce AJ: History of the Church of the Divine Heart of Jesus

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Obsahem práce je vznik a historie kostela Božského srdce Páně na Pražském předměstí v Hradci Králové. Doba jeho vzniku, důvody výstavby dále kdo kostel nechal postavit. Celkový popis budovy a popis interiéru. Doba a důvod výstavby kostela, jméno architekta a stavitele, výběr místa stavby, popis budovy exteriéru a interiéru, dokončení stavby a vysvěcení kostela. Budeme používat historickou metodu. Shromážděné informace budeme řadit chronologicky.

DIVIŠOVÁ, J. Encyklopedie města Hradce Králové. Hradec Králové: Garamon, 2011 TOMAN, F. 100 let výstavby a územního plánování města Hradce Králové. Hradec Králové: Krajské muzeum východních Čech, 1985

Garantující pracoviště: Katedra kulturních a náboženských studií,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: doc. PhDr. Tomáš Petráček, Ph.D., Th.D.

Oponent: ThLic. David Bouma, Th.D.

Datum zadání závěrečné práce: 25.11.2014

Anotace:

Obsahem práce je vznik a historie kostela Božského srdce Páně na Pražském předměstí v Hradci Králové. Doba jeho vzniku, důvody výstavby dále kdo kostel nechal postavit. Celkový popis budovy a popis interiéru. Doba a důvod výstavby kostela, jméno architekta a stavitele, výběr místa stavby, popis budovy exteriéru a interiéru, dokončení stavby a vysvěcení kostela.

WEISBAUER, Jan, *Historie kostela Božského Srdce Páně*. Hradec Králové:

Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2016, 62 s. Bakalářská práce

Klíčová slova: historie, kostel, chrám, Božského, Srdce, Páně, Pražské, Předměstí, Hradec, Králové

Annotation

This work contains the origin and history of the Church of the Divine Heart of Jesus in the Prague suburb in Hradec Králové. The time of its inception, the reasons for the construction of the church who also built. overall description Buildings and description of the interior. Time and reason for building the church, the name of the architect and builder selection construction site, a description of the building exterior and interior completion of the construction and consecration of the church.

WEISBAUER, Jan, History of the Church of the Divine Heart of Jesus, Hradec Králové: Faculty of Education of Hradec Králové 2016, 62 pp. Bachelor thesis.

Keywords: history, church, temple, Divine, Heart, Jesus, Hradec, Králové, Pražské, outskirts

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval pod vedením vedoucího bakalářské práce samostatně a uvedl jsem všechny použité prameny a literaturu.

v Hradci Králové dne: 31.3.2016

Podpis:

Poděkování

Ráda bych poděkovala především vedoucímu mé bakalářské práce doc., PhDr. Tomáši Petráčekovi, Ph.D., Th.D.. za trpělivé vedení, inspirující rady a metodické vedení.

Obsah

1	Vývoj církve a její postavení v období 1. republiky	9
2	Historie Pražského předměstí	14
3	Zakladatelé kostela	15
3.1	Jednota pro stavbu a vydržování kostelů	15
4	Období před zahájením stavby	15
4.1	Vznik Jednoty pro stavbu a vydržování kostelů	15
4.2	Financování kostela	17
4.2.1	Překážky při stavbě a financování kostela	19
4.3	Položení základního kamene	26
4.3.1	Orelstvo	27
4.4	Výběr projektu stavby	28
4.4.1	Architekt Bohumil Sláma	29
5	Počátek stavby	30
5.1	Budování základů	30
5.2	Dary věřících	30
5.3	Dokončení hrubé stavby	31
5.4	Popis hrubé stavby	32
6	Období po dokončení stavby	33
6.1	Svěcení	33
6.1.1	Svěcení zvonů	33
6.1.2	Svěcení chrámu	34
6.2	Vybavení kostela	39
6.2.1	Popis interiéru	39
6.2.2	Křížová cesta	39
6.2.3	Křtitelnice	41
6.2.4	Varhany	41
6.2.5	Hlavní oltář a postraní oltáře	43
6.3	Změny v interiéru	45
6.4	Zřízení duchovní zprávy	45
6.4.1	Dary ke zřízení duchovní zprávy	46
6.5	Vyznamenání funkcionářů kostelní jednoty	46
6.6	Splacení poslední částky dluhu	47
6.7	Jmenování prvofaráře při kostele Božského Srdce Páně	47
7	Období 2. světové války	48
7.1	Již ne dům dlužníků, ale dům Boží	48
7.2	Události l.p. 1943	49
7.3	Právní poměr mezi Jednotou pro stavbu a udržování kostela a farním benficiem na Pražském Předměstí	51
7.4	Události l.p. 1944	53

7.5	Události l.p. 1945	54
8	Období po 2 světové válce	55
8.1	Události l.p. 1946	55
8.2	Události l.p. 1947	57
8.3	Události l.p. 1948	57
9	Současnost	58
10	Závěr	58
11	Seznam použité literatury a pramenů	60
12	Příloha A - Seznam duchovních u kostela Božského Srdce Páně	63
13	Příloha B - Fotodokumentace	64

1 Vývoj církve a její postavení v období 1. republiky

Český národ prošel ve svých duchovních a církevních dějinách několika dynamickými změnami. Zažil pověst jednoho z nejkatoličtějších až nejobtížnějších národů v Evropě tak i současné mínění že jde o zemi, kde sekularizace a dechristianizace postoupily nejdále, takže se Česká země považuje za nejateističtější stát světa.¹

Jedním zvratem bylo husitství, které vypuklo díky úspěšné christianizaci země. Církev vytvořila síť škol a její kázání a katecheze byli velice úspěšné a evangelijní nároky se staly normou, které církevní instituce a jejich služebníci nemohli dostát. Církev měla k dispozici veliký majetek díky darům a vlastnila až jednu třetinu pozemkového majetku v celé zemi. Toto vyvolalo závist mezi šlechtou a ta pochopila husitství, jako nástroj k získání církevního majetku a možnost jak si církev podřídít. Měli bychom, ale spíše mluvit ne o úspěchu církve, ale o nezvládnuté christianizaci, která nabrala nežádoucí směr k militantní a nesnášenlivé sektě.²

Po první vlně husitského hnutí došlo k propadu celkové christianizace obyvatel české země. Chudá husitská církev, bez majetku, prestiže a pevného vedení nebyla atraktivní pro mladé muže a ti dávali přednost jiným zaměstnáním. Farní síť upadala a univerzita omezená na jednu fakultu degenerovala na provinční úroveň. Po třicetileté válce, která měla podpořit protestantismus se jediným státním náboženstvím stal katolicismus.³ V 18. století byla česká země řazená zahraničními pozorovateli mezi nejkatoličtější země v Evropě. Rostl počet kněží, klášterů, a jezuité podnikali četné misionářské výpravy.⁴ V 19. století je velice rozšířená Mariánská zbožnost a kult pěstouna Páně. Největší obliby se dostává úctě k Božskému srdci Páně, která se začínala formovat již v 17. století, ale masové obliby dosáhla ve století 19.⁵

¹ Srov. PETRÁČEK, Tomáš, *Sekularizace a katolicismus v Českých zemích*, 1.vyd. Ostrava: Moravapress, s.r.o., 2013, s. 25.

² Srov. PETRÁČEK, Tomáš, *Sekularizace a katolicismus v Českých zemích*, 1.vyd. Ostrava: Moravapress, s.r.o., 2013, s. 28.

³ Srov. PETRÁČEK, Tomáš, *Sekularizace a katolicismus v Českých zemích*, 1.vyd. Ostrava: Moravapress, s.r.o., 2013, s. 29

⁴ Srov. PETRÁČEK, Tomáš, *Sekularizace a katolicismus v Českých zemích*, 1.vyd. Ostrava: Moravapress, s.r.o., 2013, s. 30

⁵ Srov. PETRÁČEK, Tomáš, *Sekularizace a katolicismus v Českých zemích*, 1.vyd. Ostrava: Moravapress, s.r.o., 2013, s. 35-36.

Přesto je česká země dalších letech jednou z nejateističtější zemí světa. Je to díky neschopnosti církve a církví adekvátně reagovat na nové podněty a radikální proměny evropské společnosti v 19. a 20. století.⁶

Po první světové válce dochází k propadu počtu řeholnic. Zpráva biskupa Karla Kašpara z roku 1923 udává až desetiprocentní úbytek řeholnic. Za tento úbytek mohou čtyři roky války a změna režimu po roce 1918. Místo monarchie, která církev sice využívala, ale zároveň také favorizovala, nastupuje radikálně laicistická republika, ve které je katolická církev pouze trpěna. Je snaha podle zprávy biskupa Karla Kašpara vytlačovat řádové sestry ze škol a ze školství.⁷

Ve třicátých letech spolu s hospodářskou krizí a zvyšujícím se politickým napětím počet řeholnic opět roste. Na tomto růstu se podílí demografický nárůst populace, lepší postavení církve v republice a existenční nejistota.⁸

V 19. století dojde ke kombinaci vysoké natality a poklesu dětské mortality. Dospělosti tak doroste větší procento dětí, které později mají vlastní potomky. Díky tomu vznikají společenské problémy a mnoho lidí odchází do zahraničí. Na venkově lidé nemohou sehnat práci a proto se stěhují do měst a tak městská předměstí se mění v nová města.⁹

Díky průmyslové revoluci a zrození nové společnosti si sice lidé mohou najít práci a obživu na přežití, ale dochází rozpadu rodin a extrémní chudobě, kdy lidé nemají střechu nad hlavou, vlastní pole. Neexistuje žádné sociální a důchodové pojištění, které se v zárodcích objevuje až na konci 19. století. Ve městě se žije jinak než na vesnici kde se o opuštěné postarali další příbuzní a nebo sousedé. Přibývá tak sociálně potřebných lidí, kterých se jako první ujímá církev.¹⁰ Zakládají se různé ústavy pro hluché a němé děti, pro slepce, kde se učí jak se o sebe postarat a osvojit si nějaké řemeslo. Pomoc našli tisíce lidí, kteří by jinak skončili jako žebráci.¹¹

⁶ Srov. PETRÁČEK, Tomáš, *Sekularizace a katolicismus v Českých zemích*, 1.vyd. Ostrava: Moravapress, s.r.o., 2013, s. 31.

⁷ Srov. PETRÁČEK, Tomáš, *Sekularizace a katolicismus v Českých zemích*, 1.vyd. Ostrava: Moravapress, s.r.o., 2013, s. 47-48.

⁸ Srov. PETRÁČEK, Tomáš, *Sekularizace a katolicismus v Českých zemích*, 1.vyd. Ostrava: Moravapress, s.r.o., 2013, s. 48.

⁹ Srov. PETRÁČEK, Tomáš, *Sekularizace a katolicismus v Českých zemích*, 1.vyd. Ostrava: Moravapress, s.r.o., 2013, s. 73

¹⁰ Srov. PETRÁČEK, Tomáš, *Sekularizace a katolicismus v Českých zemích*, 1.vyd. Ostrava: Moravapress, s.r.o., 2013, s. 50

¹¹ Srov. PETRÁČEK, Tomáš, *Sekularizace a katolicismus v Českých zemích*, 1.vyd. Ostrava:

V 19. století podaly řádové sestry mimořádné svědectví o lásce k Bohu a k bližnímu skrze své zasvěcení a oddanou službu. Církev dávala řádové sestry za příklad ostatním lidem, ale bylo potřeba se vyrovnat s dalšími problémy. Žít sám a bez dětí bylo chápáno, jako oběť Bohu. Bylo, ale potřeba šířit obdiv k příkladným manželům, rozvíjet spiritualitu adekvátní k potřebám a touhám lidí a dát jim prostor k realizaci v církvi. Kněžimi i laiky byli zakládány katolické spolky na bázi občanského sdružování nejrůznějšího charakteru přes hudební spolky, politická sdružení až po mariánská a jiná zbožná bratrstva. V roce 1923 nejdeme jen v Hradecké diecézi až 396 katolických laických spolků s tisíci členy a různými aktivitami, které rozvíjeli náboženský život východočeských katolíků a zanechali odkaz trvalého charakteru jako různá sportoviště, besední domy, ale i nové kostely a kaple.¹²

Křesťanství je v moderní společnosti stále jen jedním z alternativních menšinových směrů zatížený tradicí a předsudky. K tomu v českém případě přistupuje skutečnost, že čeští katolíci jsou cizinci v národě a v národní tradici. Česká diasporní situace je vyostřená oproti všem jiným katolickým národům a společenstvím v Evropě a postavení církve je chronicky oslabené.¹³ Církev je mocensky a svým vlivem slabá a nepředstavuje rivala pro stát. Církev je velkoryse či přezíravě tolerována a média na pokusy církve vstoupit do společenských diskursů se dívá víc než nedůtklivě. Církev je natolik slabá, že se případným útokům nedokáže bránit.¹⁴

Kněžství sloužilo do poloviny 20. století, jako "sociální výtah". Většina kněží pocházela z maloměstského prostředí a nebo z venkova, kde mohli vystudovat jen díky podpoře místního faráře či místní vrchnosti. Tito kněží se dostali sociálně výše, ale byli svým původem a rodovými kořeny spjati s lidovým prostředím a většinou celý život pomáhali své rodině a novým kněžím. Často plnily roli sociální záštity a pomoci v naléhavých situacích v nouzi. Díky tomu že vystudovali jen s pomocí druhých žily v pocitem vděku a snažily se tak splatit svůj dluh církvi a společnosti.

Církev měla dostatek kléru díky josefinským reformám. Vznikaly nové farnosti

Moravapress, s.r.o., 2013, s. 51

¹² Srov. PETRÁČEK, Tomáš, *Sekularizace a katolicismus v Českých zemích*, 1.vyd. Ostrava: Moravapress, s.r.o., 2013, s. 58.

¹³ Srov. PETRÁČEK, Tomáš, *Sekularizace a katolicismus v Českých zemích*, 1.vyd. Ostrava: Moravapress, s.r.o., 2013, s. 59-60.

¹⁴ Srov. PETRÁČEK, Tomáš, *Sekularizace a katolicismus v Českých zemích*, 1.vyd. Ostrava: Moravapress, s.r.o., 2013, s. 60.

kam přecházeli řeholníci. Díky zakládání a obnově kněžských seminářů měla samotná Hradecká diecéze skoro tisíc duchovních. Ti se podíleli na řadě aktivit historii, ochraně památek, uměleckým aktivitám a i literárním. Tyto aktivity již rozvíjeli v semináři, které měli z pastoračních důvodů solidní knihovny s mnoha českými knihami.¹⁵ Seminární knihovny byly vybaveny latinskými učebnicemi teologie a německými sbírkami kázání a státními dekrety, ale i českou duchovenskou a církevní literaturou a českou beletrií. V Hradci Králové byla zajímavě vybavená seminární knihovna otevřená i veřejnosti a to jako první knihovna v královském věnném městě vůbec.

Také jedním z momentů kdy se církev odcizila společnosti spočívá v přílnutí církve k rakouskému státu a režimu. V druhé polovině 19. století se začíná hlavně ve městech prosazovat sekularizace a vnitřní rozchod s katolickým životem ve víře a v církvi. Církev je konkordátem z roku 1855 pevně svázána se státem, ale obsah dohody již v 70 letech již neodpovídá novým poměrům. V době kdy se stát snaží omezit moc církve a její pravomoci ve školství a v manželských otázkách paradoxně biskupové lnou k rakouskému státu jako jediné záchraně.¹⁶ Biskupové jmenované císařem byli především osoby věrné dynastii. Sice byli zbožní a bezúhonní, ale udělali vše co chtěl císař. A ten chtěl klid a pokoj, žádné probouzení lidu a žádné bouření. Nedovedli se sblížit s prostým klérem a lidem a dále vedli feudální život.¹⁷ V tomto temném období vystoupily hlavně dva biskupové Jan Valerián (1851-1853) z Českých Budějic a Eduard Brynych (1852-1902) královéhradecký biskup. Ten vykonal velikou práci a jednal podle zásady "Proti knize nebo listu musíme dát knihu nebo list, proti spolku musíme postavit spolek, proti činnosti činnost, proti penězům peníze, proti zášti a fanatismu musíme dát lásku a oddanost." Založil Politické družstvo tiskové (1894), knihtiskárnu, Obnovu a sbírku brožur Časové úvahy a založil spolkový dům Adalbertinum v Hradci Králové, založil učitelský konvikt a v letech 1897 a 1902 uspořádal katolické sjezdy. Jeho zásluhou zmohutněl katolický život v Hradci a vzrostl počet katolických, tovaryšských a jinošských spolků.¹⁸ Tisk se stal velice důležitým a rozšířeným a roku 1860 zakládá v

¹⁶ Srov. PETRÁČEK, Tomáš, *Sekularizace a katolicismus v Českých zemích*, 1.vyd. Ostrava: Moravapress, s.r.o., 2013, s. 73

¹⁷ Srov. KADLEC, Jaroslav, *Přehled církevních českých dějin*, Řím: Křesťanská akademie, 1987, s. 221

¹⁸ Srov. KADLEC, Jaroslav, *Přehled církevních českých dějin*, Řím: Křesťanská akademie, 1987, s. 221

Hradci Králové spolek Dědictví maličkových kněz Josef Šrůtek.¹⁹

Proces rozchodu národa s církví, ale trvá poměrně dlouho.²⁰ Až do dvacátých let 20. století kněží hrají roli iniciátorů modernizace české společnosti. Kněží zasedají v čestných výborech akciových společností, stojí u vzniku nemocnic, škol a obchodních akademií, dívčích škol a i divadelních spolků. Kněží jsou mezi prvními kdo vlastní řídičský průkaz, telefon či elektrické spotřebiče. Finančně podporují talentované děti z chudých rodin. Také hlavně kněží kritizovali neúnosné podmínky čtrnáctihodinové pracovní směny v nevytápěných halách bez volných sobot a bez pojištění. Bojovali proti rozmáhajícímu se alkoholismu a spiritismu, který byl pro mnohé lidi únikem z nekončící dřiny.²¹ Přesto, ale mezi lidmi vládla protikatolická nálada. Katolické tisky psaly stále rakousky a monachisticky až do poslední chvíle což budilo mezi lidmi oprávněný odpor a také příliv vojáků z 1. světové války byl naladěn proticírkevně a protikatolicky. Katolíci byli lidé bázliví a zakřiknutí. Po zničení Mariánského sloupu vandaly na Staroměstském náměstí vyvolalo živelné účtování s Římem a katolickou církví. Katoličtí kněží se stali terčem posměchu a církev byla všude tupena a hanobena a její chyby byli nehorázně zveličovány.²²

Přes to všechno byli kněží se vznikem nového státu roku 1918 vystaveni mnoha protikatolickým útokům. Nový stát v čele s T.G.Masarykem vedl protikatolickou ideologii a sám prezident se nechal slyšet, že katolíci budou mít jen tolik práv kolik si jich sami vybojují. Proběhla pozemková reforma, která se citelně dotkla církevního majetku a církev tak tvrdě platí za svou věrnost monarchii.²³ Po prvních letech nového státu se, ale církví podaří postavit se na vlastní nohy a zotavit se. Brzy se zformuje vrstva katolických kněží a laiků, kteří dokážou prezentovat katolicismus jako rovnocenného partnera státu. Poměry se uklidnily podařilo s vyřešit otázku kněžských

¹⁹ Srov. KADLEC, Jaroslav, *Přehled církevních českých dějin*, Řím: Křesťanská akademie, 1987, s. 227.

²⁰ Srov. PETRÁČEK, Tomáš, *Sekularizace a katolicismus v Českých zemích*, 1.vyd. Ostrava: Moravapress, s.r.o., 2013, s. 74. ; KADLEC, Jaroslav, *Přehled církevních českých dějin*, Řím: Křesťanská akademie, 1987, s. 243.

²¹ Srov. PETRÁČEK, Tomáš, *Sekularizace a katolicismus v Českých zemích*, 1.vyd. Ostrava: Moravapress, s.r.o., 2013, s. 74.

²² Srov. KADLEC, Jaroslav, *Přehled církevních českých dějin*, Řím: Křesťanská akademie, 1987, s. 239.

²³ Srov. PETRÁČEK, Tomáš, *Sekularizace a katolicismus v Českých zemích*, 1.vyd. Ostrava: Moravapress, s.r.o., 2013, s. 75.

platů a normalizovali se vztahy s Vatikánem.²⁴

2 Historie Pražského předměstí

Kostel Božského Srdce Páně je farní kostel římskokatolické farnosti Pražské Předměstí a stojí na náměstí 28. října.²⁵ Náměstí se takto jmenuje od roku 1946 na památku vzniku Československa. Náměstí původně vzniklo jako křižovatka hlavních cest z celých Čech a Moravy a pokaždé, když městem procházela nějaká armáda, šla přes náměstí 28. října.²⁶ V roce 1916 to byl park s názvem náměstí císaře Františka Josefa I. Se vznikem republiky se místo jmenovalo Na špicí a roku 1922 se přejmenovalo na Havlíčkovo náměstí. Tak se nazývalo do roku 1945. Býval tu sloup Sv. Mikuláše na místě rozbořeného kostela a u sloupu se zastavovala procesí. Ještě než bylo roku 1928 náměstí upraveno na tržiště, stála tu dřevěná budova se šindelovou střechou.²⁷ A také zde byla hospoda Na špicí s dřevěným podloubím, která roku 1912 vyhořela.²⁸

Na místě Pražského Předměstí původně stávaly tři kostely. V jeho dnešním centru se nacházel ve 14 stol. kostel sv. Mikuláše, stržený zřejmě za válek se Zikmundem I. Na jeho místě byl později vztyčený sloup sv. Mikuláše. Ještě v roce 1910 byly v jednom domě nalezeny zbytky profilového oštění a část nadpraží kostela.²⁹

Od roku 1850 bylo Pražské předměstí 40 let osadou obce Kuklen. Roku 1890 se stalo politickou a katastrální obcí, kterou vláda 21.10.1924 povýšila na město. Tehdy to bylo nejdelší jméno města v Československu. Úřední název města bylo Pražské předměstí u Hradce Králové. Žilo zde něco málo přes 5000 obyvatel v 500 domech. Asi polovina těchto lidí se hlásila k římskokatolické církvi. Věřící měli k dispozici kostely v sousedních Kuklenách a v Hradci Králové. Ve svém městě měli jen starou zvoničku v

²⁴ Srov. PETRÁČEK, Tomáš, *Sekularizace a katolicismus v Českých zemích*, 1.vyd. Ostrava: Moravapress, s.r.o., 2013, s. 76

²⁵ Srov. KRÁTKÝ, Jiří, *Východočeský večerník - Kostel z darů věřících*, Hradec Králové, roč. 5., č. 47., s. 4.

²⁶ Srov. RAMBOUSKOVÁ, Michaela, *Mladá fronta dnes - Nejen dlažbu chtějí lidé na náměstí 28 října*, roč. 21, č. 26. s. B6.

²⁷ Srov. MALINA, Jiří, *Hradecké noviny - Nejkrásnější dominantou náměstí 28 října je kostel Božského Srdce Páně*, roč. 12, č. 140, s. 10.

²⁸ Srov. KRÁTKÝ, Jiří, *Východočeský večerník - Kostel z darů věřících*, Hradec Králové, roč. 5., č. 47., s. 4.

²⁹ Srov. DOUBEK, Zdeněk, *Východočeský večerník - O kostele Božského Srdce Páně*, 13-19.10.1998, r. 9, č. 39, s. 3.

osadě Farářství.³⁰ Podle pověsti měl ještě dříve v těchto místech stát kostel s klášteřem, ale když se začaly kopat základy pro kostel, tato pověst se nepotvrdila. V místě výkopu nebyly nalezeny žádné zbytky starých staveb.³¹

3 Zakladatelé kostela

3.1 Jednota pro stavbu a vydržování kostelů

Kostel vybuďovala Jednota pro stavbu a vydržování kostelů na Pražském předměstí, která vznikla v roce 1921 na paměť vojáků královéhradecké diecéze padlých v první světové válce.³² Jednota byla skupina nadšených katolíků, kteří se rozhodli, že si na Pražském Předměstí postaví vlastní kostel.³³

4 Období před zahájením stavby

4.1 Vznik Jednoty pro stavbu a vydržování kostelů

Když se okolo Hradce začaly bourat brány města a pevnostní hradby roku 1895,³⁴ stálo asi čtvrt hodiny chůze od města několik domků, kterým se posměšně říkalo Funfhaus. Postupem času zde domky přibývaly, až jich bylo přes tisíc. Tato oblast se jmenovala Pražské předměstí a nebo také Hradec Králové II. K této oblasti též patřilo královéhradecké nádraží, ke kterému se šlo po pěšině přes louku a pod dřevěný most. V roce 1919, na počátku činnosti Československé strany lidové, přišlo několik nadšených katolíků s návrhem, aby se na Pražském Předměstí postavil nový kostel. S touto myšlenkou přišel jako první dp. František Nimra, kaplan v nedaleké obci Kukleny. Tehdejší královéhradecký biskup Msgr. Dr. Josef Doubrava (biskupem v HK v letech 1903 - 1921) s tímto záměrem souhlasil a ve své poslední vůli odkázal na stavbu kostela první částku 5000,- Kč. Tento odkaz byl vyplacen s 5% úrokem ode dne

³⁰ Srov. KRÁTKÝ, Jiří, *Východočeský večerník - Kostel z darů věřících*, Hradec Králové, roč. 5., č. 47., s. 4.

³¹ Srov. ŠUPKA, František, *Štít - Kostel Božského Srdce Páně na Pražském Předměstí*, Tiskové družstvo HK, 1930., roč. 24, č. 8.

³² Srov. Encyklopedie Hradec Králové, 1 vyd., Garamond, s.r.o. Hradec Králové 2011., s. 252: TOMÍŠKO, Č.; DOSKOČIL, H., *Církevní památnosti budovy a ústavy v Hradci Králové*, Diecézní tiskové podniky v Hradci Králové: Adalbertinum, s. 6.

³³ Srov. *Pamětní kniha č. 51*, Okresní archiv Hradec Králové, str. 1

³⁴ Srov. *Nový kostel Božského Srdce Páně*, Družstevní tiskárny v Hradci Králové, s. 9.; MELICHAR, Bohuslav, *IKD - Pastýř - Kostel Božského Srdce*, Hradec Králové Pražské Předměstí, 8.6.1997, roč.7, č. 11, s. 1.

21.2.1921 ve výši 8781 Kč. podle usnesení okresního soudu v Hradci Králové ze dne 29.6.1932 teprve dne 23.7.1932.³⁵ Takto vznikla Jednota pro stavbu a vydržování kostelů, která měla výbor, náhradníky a dozorčí radu a jejími členy byli:

Členové výboru:

- Předseda Th. a PhDr. Jan Sobota, profesor teologie, Hradec Králové
Místopředseda p. Rudolf Riess, vrchní oficiál státních drah, Hradec Králové
Jednatel sl. Marie Adamová, soudní úřednice, Pražské Předměstí
p. Bernard Janisch, oficiál státních drah, Hradec Králové
p. František Štafl, obchodvedoucí, Hradec Králové II.
p. František Künzel, úředník státních drah, Pražské Předměstí
p. Josef Kaiserlík, vrchní oficiál státních drah, Hradec Králové
pí. Božena Hanišová, choť inspektora státních drah, Pražské Předměstí
p. František Černý, stavitel, Pražské Předměstí
p. Jan Valuš, dělník na pile, Pražské Předměstí

Náhradníci:

- p. Josef Nedělka, podúředník státních drah, Pražské Předměstí
p. Vít Holub, malíř pokojů, Pražské Předměstí
pí. Františka Riedlová, manželka zřízence státních drah
pí. Marie Janischová, choť úředníka dráhy

Členové dozorčí rady:

- Msgre. František Kutnar, papežský prelát a kanovník, Hradec Králové
p. Josef Janáček, strojvedoucí, Pražské Předměstí
p. Ladislav Haniš, inspektor státních drah, Pražské Předměstí
p. Jan Bucháček, městský rada, Pražské Předměstí
p. František Barabáš, úředník elektrárenského Svazu, Pražské Předměstí.³⁶

³⁵ Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str. 1.; *Štít - Nový chrám Božského Srdce Páně v Pražském Předměstí u Hradce Králové*, 8.6.1997, r. 7, č. 11. s. 1

³⁶ Srov. *Nový kostel Božského Srdce Páně*, Družstevní tiskárny v Hradci Králové, s. 7.

4.2 Financování kostela

V protokolu Jednoty pro stavbu kostela na Pražském předměstí, která se ustanovila, aby chrám Páně postavila, je 24.2.1921 zaznamenáno: "V době plné převratů, plné nenávisti proti svaté věci, naplněné jediným heslem: odkřesťanšti svět, vzchopili jsme se my, malá organizace uprostřed té nenávisti, ke smělé myšlence:, Chceme míti u nás kostel!" Víme, že jsme odkázáni na sebe a hrstku těch, co mají ještě trochu dobré vůle a jsme si toho plně vědomi, že to bude úkol těžký a práce mnoho, ale víme též, že jest nutno, aby kostel u nás stál. Jest u nás bohužel mnoho lidí, kteří na Boha zapomínají, jen proto, že tu nestojí dům Páně a ani zvonička se zvoncem.³⁷ Víme, že doba je kritická, vždyť v královéhradeckém semináři, kde bývalo až 120 bohoslovců, jest jich nyní 12 ve čtyřech ročnících. To znamená, že v dohledné době nebude nových kněží. I toto jsme si uvědomili. Ale máme pevnou naději, že Bůh, který neopouští slabých, který řekl: " Blahoslavení chudí.....", ten Bůh nás neopustí a pomůže nám též přemoci nevěru, že přivede nazpět zbloudilé ovečky i zbloudilé pastýře. Chceme pracovati pilně, Pane Bože, dej požehnání našemu dílu! Začínáme s pomocí Boží."³⁸

První valné hromady se zúčastnilo 10 členů organizace Pražského předměstí, dp. František Jukl, sekretář strany lidové v Hradci Králové a dp. František Nimra, kaplan z Kuklen. Dp. Jukl oznámil, že podnět k této akci svolal nový pan biskup dr. Karel Kašpar. Začalo se sběrací akcí, ale výsledek byl žalostný. Protokol o činnosti za rok 1932 vykazoval rezignaci předsedy a odchod pana tajemníka dp. Nimry za faráře do Rohozné.³⁹

Podle výpisu z Poštovní spořitelny bylo zatím vybráno pouze 1.473.49 Kč. A dále se praví: " Práce pro kostelní jednotu jest spojena s velikými obtížemi. Bolí, že i u příznivců a i u našich lidí jest malé pochopení, ač i to by nebylo to nejhorší. Jest potřeba, aby se této akce ujala vlivná a energická ruka, poněvadž pracovníci by byli, ale schází jim vedení. A i to se díky Bohu stalo v krátké době. Již 8.1.1923 má valná hromada spolku 60 členů. V čele biskup dr. Karel Kašpar, kanovník a kancléř Kutnar a děkan Brabec. Po přednášce dr. Soboty byly vykonány volby výboru spolku a na návrh kanovníka Kutnara byl zvolen nový předseda profesor teologie dr. Sobota a tajemníkem

³⁷ Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str. 1; MELICHAR, Bohuslav, *IKD - Pastýř - Kostel Božského Srdce*, Hradec Králové Pražské Předměstí, 8.6.1997, r.7, č. 11, s. 1.

³⁸ Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str. 2

³⁹ Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str. 2

byl zvolen Jindřich Jakubička. Jakubička provedl velkou sběrací akci a vzorně se staral o získání majetku až do 30.3.1927 kdy na tuto funkci rezignoval. Roku 1923 již je ve výkaze sbírek možné číst výše příspěvku od dárců: dr. Karel Kašpar 10.000 Kč., dr. Jan Soukup 1.000 Kč., dr. Fr. Reyl, prelát a senátor 1.000 Kč., dr. Gustav Domabyl 1.000 Kč., opat broumovský 1.000 Kč., Hroneš, děkan z Bohuslavic 3.352.48 Kč., Dostál, katecheta z Hradce Králové 1.000 Kč., Bernard Janish 500 Kč.⁴⁰ Z těchto vybraných peněz spolek koupil pozemek o výměru 430m² za 30.000 Kč. což bylo hlášeno na výborové schůzi dne 7.3.1923. Na stavbu kostela ale zbylo jen 1.127.95 Kč. Již 2.3.1925 referuje předseda komisi o výstavbě kostela, vlastně spíše kaple s kopulí, kterou projektoval architekt Boža Dvořák z Pardubic. Proti stavbě kaple se postavil jeden ze sousedů, který byl izraelita M.U.Dr. Kafka. Projekt kaple byl na konec schválen obcí. Záhy bylo však uvažováno, že kaple bude malá a vybrané místo nevhodné pro stavbu kaple, protože kopule bude vystavená otřesům ze dvou stran ulice.⁴¹

Pro nedostatek peněz na další stavbu spolek v čele s duchovenstvem prodal asi 110.000 pohlednic. Za tyto pohlednice spolek utržil přes 20.000 Kč. Jeho biskupská milost darovala 10.000 Kč. Dne 1.2.1926 měla místní jednota k dispozici na stavbu kostela 159.573.26 Kč. Valná hromada dne 30.3.1927 zmocnila výbor k prodeji již vybraného místa a k výběru a ke koupi místa nového. V měsíci říjnu se prodej starého místa a koupě nového místa díky Bohu uskutečnila. Staré místo bylo prodáno za 50.000 Kč. Nové místo o výměru 1.319m² bylo koupeno za 86.170 Kč. od manželů Hronešových. Toto místo měli zamluveni socialisté pro výstavbu biografu, ale dva roky od koupi pozemku ustoupili od svého záměru a nechali propadnout zálohu ve výši 5.000 Kč. Tímto prospěli spolku, který mohl místo koupit k výstavbě kostela.⁴²

Valná hromada dne 26.3.1928 za přítomnosti jeho milosti biskupa dr. Karla Kašpara a 103 členů spolku vyslovila dík jeho milosti za další dary a příspěvky na kostel v cenných papírech. Další dar dostal spolek od kapitulního děkana okresu Soukupa ve výši 14.900 Kč. Dále bylo konstatováno, že Jednota má včetně ceny pozemku čistého jmění 355.000 Kč. Výbor dostal zplnomocnění o vyjednávání o ideových a bezplatných náčrtcích na nový kostel. Výbor vybral plán architekta

⁴⁰ Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str. 2; *Štít - Nový chrám Božského Srdce Páně v Pražském Předměstí u Hradce Králové*, 8.6.1997, r. 7, č. 11. s. 1

⁴¹ Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str. 3

⁴² Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str. 3

Schneidera ze Srünu u Mariánských lázní, který již postavil v současné době ve Frývaldově ve Slezsku více kaplí a kostelů. Celkový rozpočet na kostel činil 1.160.000 Kč. oproti dřívějšímu rozpočtu na kapli, který byl 900.000 Kč. Při těchto různých nahodilých změnách a podrobném propočítání měla Jednota počítati s rozpočtem 1.400.000 Kč. Obec však s tímto projektem nesouhlasila a zadala dobrozdání architektu Hilbertu, který vyzněl naprosto nepříznivě a byl zamítnut. Zamítnut byl i rekurs Jednoty okresního výboru v Hradci Králové. I návrh Křesťanské akademie v Praze byl také nepříznivý. Mezi tím Jednota obdržela další dar. Dne 3.8.1928 přijala vilu od pí. Hlaváčkové v ceně 150.000 Kč, která byla určena pro farní budovu. Další peníze získala Jednota od dr. Jana Soboty a dr. Reyla, kteří prominuli knihovní dluh 5.000 Kč ve prospěch Jednoty.⁴³

4.2.1 Překážky při stavbě a financování kostela

Nejvíce kostelní Jednotu mrzelo, že neznámí (sýčkové) popuzovali proti Jednotě i jejich Arcipastýře. Biskup svého času prohlásil, že kdyby byla bouda na Pražském Předměstí, že by dovolil zde sloužit mši svatou. Při stavbě tak velikého kostela se obáváme, že není možné, abychom stavbu provedli a že náklad neseženeme. Někdy se předsedovi kostelní Jednoty zdálo, že je při stavbě kostela podporován, jako židé při stavbě chrámu Jeruzalémského samaritány. Následkem těchto obav došel dopis od biskupa Dr. Karla Kašpara z 8.8.1929.⁴⁴ V dopise je psáno toto:

Znění dopisu:

V Novém městě u M. dne 8.IX.29. Do protokolu a na vědomé všem konsistorním radům⁴⁵. Mé Konsistoři. Nemýlím-li se, dal jsem již jednou prohlášení o slibu na stavbu kostela na Pražském Předměstí u Hradce Králové.⁴⁶ Poněvadž různé řeči nepřestávají, tedy ještě jedenkrát prohlašuji, že p. profesor Dr. Sobota řekl, že bude stavba stát 900.000 Kč. Na to bylo sehnáno i s mým darem 500.000 Kč a já slíbil zápujčku 200.000 Kč. Nic více z peněz Dorostu a sice z těch peněz, které mě bývaly dávány k libovolné dispozici a z kterých jsem utvořil fond, ostatní pak z úroků příspěvků zakládajících

⁴³ Srov. Pamětní kniha č.51, Okresní archiv Hradec Králové, str. 3; Štít - Nový chrám Božského Srdce Páně v Pražském Předměstí u Hradce Králové, 8.6.1997, r. 7, č. 11. s. 1

⁴⁴ Srov. Pamětní kniha č.51, Okresní archiv Hradec Králové, str.11.

⁴⁵ Srov. Pamětní kniha č.51, Okresní archiv Hradec Králové, str.11.

⁴⁶ Srov. Pamětní kniha č.51, Okresní archiv Hradec Králové, str.11.-12.

členů. Většina kvůli mně za takové se prohlásily, p. Dr. Sobota řekl, že 200.000 Kč. obdrží od vlády a když později mu bylo řečeno, že se zvýší náklad asi na 1.100.000 Kč. pravil, že nějakou výpůjčku obstará.

Nic jiného nikomu jsem nesliboval a nikdy mi nenapadlo výpůjčku z peněz Spolku pro Dorost, jednak, že o jmění Spolku nemohu rozhodovati, jednak, že by něco podobného mohlo mít v zápětí vystoupení členů Spolku.

Tak a ne jinak má se vše dle pravdy. Já také nikdy nesliboval ze svého jmění a výslovně jsem podotkl, při posledním značném daru, kterým dar byl můj celkem doplněn asi na 100.000 Kč, že to dávám raději hned, nežli abych to odkázal v poslední vůli. Tvrdí-li tedy někdo že jsem slíbil 600.000 Kč ze svého jmění, tvrdí lež, tím více, že já skorem všechno své jmění jsem rozdál a ponechal sobě část pouze pro nahodilý případ nemoci. Byl bych rád, kdybych měl alespoň část oněch 600.000 Kč.⁴⁷

Prosím dále, abych nebyl do věci stavby nijak zatahován, tím méně aby vina na mě se házela. Já nebyl pro stavbu, dokud nebude náklad zabezpečen, ale na mne se nedbalo, ani konsistoř nebyla uvědoměna o zadání stavby, ač dle stavu se tak mělo státi.

Tolik dle pravdy.

Dr. Karel Kašpar, biskup Královéhradecký

K tomu poznamenal pisatel: *Biskupská konsistoř může schváliti mimořádné vydání spolku, ohledně osoby stavitele však nebylo třeba biskupské konsistoři předkládati ke schválení. Dle tabulky cen byla stavitelská firma bratří Capoušků nejlevnější a proto jí kostelní Jednota stavbu zadala.⁴⁸*

Ostatně přípisem ze dne 15.4.1929 kostelní Jednota žádala biskupa o Arcipastýřské požehnání o schválení rozpočtu stavitelů Capoušků. Přípisem ze dne 16.4.1929. biskup Dr. Karel Kašpar zplnomocnil biskupskou konsistoř k dalšímu projednání věci stavu zápůjček. Projednání se stalo dne 19.4.1929 za souhlasu katedrální kapituly a Cons. Administrationis.⁴⁹

Nejlevnější firma Capoušků byla i doporučena biskupovi a jím i Jednotě kostelní ministrem Dr. Dolanským. Celý tento dopis byl, jak napřed vylíčeného jest, patrně psán na základě informací naprosto mylných a můžeme říci lživých! Poněvadž p. předseda nejen slib biskupa, ale i půjčku 250.000 Kč ze spolku kněžského dorostu měl

⁴⁷ Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str.12.

⁴⁸ Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str. 12.

⁴⁹ Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str.12.-13.

projednanou s biskupem, dopsal předsedovi Spolku pro kněžský dorost prelátovi Kašparovi v Kostelci nad Orlicí toto:

V Kostelci nad Orlicí dne 12.9.1929

Reverendissime!

Vysoce důstojný pane Doktore!

Dostalo se mi od Vaší Vysoké Důstojnosti dvou dopisů, které mě sice nepotěšily, ale z rovnováhy nevyvedly. Omlouvám jejich tón těžkými starostmi, které dolehly na hlavu Vaší Důstojnosti, ale já jich nevyvolal. Konal jsem jen povinnost svou - ano šel jsem až přes čáru. Na mé straně tedy naprosto viny není. Musili jsme přece respektovati vůli Nejdůstojnějšího Pana Biskupa.⁵⁰ Snad se celá věc dá vysvětlit a nesnáze se odklidí. Přeji Vaší Vysoké Důstojnosti pevného zdraví, vítězství nade všemi překážkami a plného zdaru krásného plánu. Mám čest se znamenati Vaší Vysoké Důstojnosti v hluboké úctě Antonín Kaška v.r. děkan.⁵¹

V Kostelci nad Orlicí dne 12.9.1929

Na to došel dopis od biskupa ze dne 14.9.1929 tohoto znění:

Milý pane profesore!

Včera jsem psal asi 40 dopisů - mezi nimi i Vám. Víím, že Vás nepotěšil, ale poněvadž ve spěchu nesdělil jsem vše, co bych rád učinil, piši ještě nyní ráno před odjezdem do Deštné.

Vy víte nejlépe, jak jsem si Vás vždy vážil a jak si Vás vážím pro Vaše ryzí církevní smýšlení, pro Vaši v pravdě apoštolskou horlivost a co zvláště vždy na mne působilo, že nevyhledáváte nikdy sebe, nýbrž jedině Pána Boha a spásu duše.⁵² To Vás také vedlo k urychlení stavby kostela na Pražském Předměstí. Na tom, co jsem psal včera, nemohu měniti nic, poněvadž se rozpomenete, že odpovídá pravdě. Teprve po započetí stavby, když nouze se stupňovala a peněz z Prahy nepřicházelo, nemýlím-li se, poukázal jsem nějaký menší obnos z fondu Dorostu. Až se vrátím, dám si vše předložiti a nahlédnu i do svých poznámek.⁵³

Vy znáte Hradec právě, jako já jej poznal, a přesvědčil Jste se sám na sobě v jisté

⁵⁰ Srov. Pamětní kniha č.51, Okresní archiv Hradec Králové, str.13.

⁵¹ Srov. Pamětní kniha č.51, Okresní archiv Hradec Králové, str.13.

⁵² Srov. Pamětní kniha č.51, Okresní archiv Hradec Králové, str.13.-14.

⁵³ Srov. Pamětní kniha č.51, Okresní archiv Hradec Králové, str.14.

závisti za to, že jste tak horlivě jednal. Bohužel nevzal jste do rukou tužky, abyste napřed vše si rozpočetl, ač ani v tom není výčitky, poněvadž, jak jste mi v poslední době sdělil, teprve jak Vám bylo naznačeno, jak enormně náklad se zvýší.⁵⁴

V dopise žádáte, abych poukázal p. vicer. Boháče, by Vám vyplatil ještě 30.000 Kč. Ráčíte však věděti, že o penězích spolku nerozhodují já, nýbrž spolek. A nevím, jak zní stanovy, zdali a pokud předsednictvo je k tomu oprávněné. (Viz na předcházející straně přípis Kašparův, který tvrdí opak!!!). Žádáte také zápůjčku z fondu pro novostavbu semináře, což pochopitelně nemohu učiniti, a to z důvodu ve včerejším dopise uvedeného. Co se týče pak fondu na podporu kněží, je to rovněž nemožno, celá diecéze by se na mě vrhla. Neračte věřiti každému. Vy jste optimistou a myslíte, že každý tak upřímně smýšlí, jako Vy. Pamatujete se, jak Vám jeden kněz v Hradci v přítomnosti jiného (skrže něho jsem se to dozvěděl) radil: Jen si vypůjčte z Dorostu, potom jim bez tak nic dáti nemusíte.⁵⁵

Vám každý do očí se dělá hezkým, slibuje a říká, že by to šlo, jen aby mne skoupal. Já jsem též od některých kněží hradeckých vyhlédnut za obětího beránka, jak se i na vizitaci z různých poznámek kněží domnívám. Pán Bůh jediný ví, jak rád bych Vám pomohl, jen kdybych mohl. Víte, že u těch sebraných, velká většina jen kvůli mně byla sehnána. Co Vy pak jste pro kostel ten udělal, zůstane vždy zaznamenáno literou zlatou. Budu i dále útočiti na Božské Srdce Páně, by pomohlo. Vaše naplnění Bohem, jako Vy: Soli Deo honori gloria, a nechali sebe nebo řevnivost stranou. pak i v Hradci bylo by: guam bonum et incundum

Z obou dopisů jest patrné, že biskup mluví o tom, že nemá vlivu na spolek a předseda spolku prelát Kaška píše: "Na mé straně tedy naprosto viny není, musily jsme přece uspokojiti vůli Nejdůstojnějšího Pana Biskupa."⁵⁶

Pravda jest toto: Když biskup Dr. Karel Kašpar několikrát opakoval Dr. Sobotovi: "Kdy začnete stavěti kostel?" Řekl mu Dr. Sobota: "Vaše biskupská Milosti! Já bych věděl, jak by to šlo, ale bojím se to říci." Na to řekl biskup: "Tedy jak?" I řekl Sobota: "Kdyby mě Vaše biskupská Milost půjčila z fondu pro kněžský dorost nasbíraný z darů duchovenstva na církevní účely 320.000 Kč a spolek Kněžský dorost 250.000 Kč a co máme vše dohromady s těmito půjčkami by činilo 970.000 Kč. a stavitelé chtějí

⁵⁴ Srov. Pamětní kniha č.51, Okresní archiv Hradec Králové, str.14

⁵⁵ Srov. Pamětní kniha č.51, Okresní archiv Hradec Králové, str.14.

⁵⁶ Srov. Pamětní kniha č.51, Okresní archiv Hradec Králové, str.15.

1.000.000 Kč, letos tedy by to šlo?" Biskup souhlasil a dal vše k projednání konsistoři, která, jak uvádíme, svolila nám půjčiti 300.000 Kč ze jmění fondu kněžského dorostu.⁵⁷

Spolek však na základě zásahu biskupa (viz. dopis preláta Kašky) nám půjčil jen 100.000 Kč a ještě nám učinil obtíže sekretář biskupa Boháč, pokladník spolku, který celý obnos 100.000 Kč nám dal vyplatiti ve dvou plátkách. Tím přišel spolek o 170.000 Kč, které si musil vypůjčit jinde.⁵⁸

Pan katecheta Jan Řezníček z Červeného Kostelce daroval 10.000 Kč a požádal biskupa, aby z depozita katedry v konsistoři nám bylo půjčeno 56.000 Kč. Biskup ani na intervenci p. kancléře Kutnara nám peníze nevydal a dopsal katechetovi, že ty peníze nejsou ničím podloženy. Pan katecheta s rozhořčením odpověděl, že jsou podloženy Pánem Bohem a proto ať jsou předsedovi Dr. Sobotovi ihned z jeho depozita vydány. Teprve potom Jednota tuto půjčku dostala, tj. o tři dny později, než jich bylo nezbytně potřeba k zaplacení došlých cihel. Tím Jednota přišla v Hradci o 2% slevy ze 45.000 Kč.⁵⁹

Nejdříve kancléř Kutnar celý obnos 45.000 Kč vybral z knížky, patřící biskupovi a Jednota je vrátila za 3 dny z půjčky 56.000 Kč katechety Řezníčka. O tom se biskup Kašpar nedověděl, jak Jednota zachránila 900 Kč. To byly pilulky, které Jednotě ztrpčovaly práci, ale díky houževnatosti a důvěře v pomoc Božského Srdce Páně neodvrátily. Chápeme vlastně tu starost biskupa, která byla ještě zvětšována různými (sýčky a klepy). Proto je tu uveden i dopis Jeho Excellence, nejdůstojnějšího arcibiskupa pražského Dr. Kašpara ke svěcení našeho kostela, jak adresování na předsedu Jednoty pof. Dr. Sobotovi.⁶⁰

Roželov p. Hvožd'any dne 11.8.1932

Milý pane profesore!

Jak velice a upřímně se s Vámi raduji, že za několik dnů bude posvěcen krásný a důstojný pomník padlých královéhradeckých diecésanů za světové války - kostel Božského Srdce Páně na Pražském Předměstí. Děkuji vroucně Vám i Jednotě tamní pro stavbu kostela za dobrotivé pozvání, jehož bych byl použil, kdybych dlel blíže. V duchu

⁵⁷ Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str.15.

⁵⁸ Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str.15.

⁵⁹ Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str.15.

⁶⁰ Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str.15.

budu však přítomen a svolávati na Jeho Ex. nejdůstojnějšího p. biskupa světitele, na Vás, Jednotu a všechny dobrodince nejhojnější požehnání Boží. I moje dobrá maminka, děkuje za laskavé pozvání a s Vámi se raduje.

Nebyl bych však vděčným, kdybych jako bývalý biskup královéhradecký zcela zvláště nepoděkoval Vám, milovaný pane profesore! Vy jste mi nejen porozuměl, ale Vy jste byl neúnavným v pravdě vzácně šlechtným horlitem pro tento nový stánek Boží, nedbal jste obětí, nehleděl na sebe ani na své zdraví, jen abyste co nejdříve došel kýženeho cíle dohotovení tohoto chrámu Páně tak milého v oné části města. Božské Srdce Páně Bohudík všem, kdož Je milují, štědře Vám vše odmění. Žehnaje z té duše Vám i celé Jednotě a tlumoče vřelý pozdrav mé matky, která Vás má tolik ráda a na Hradec Králové zapomenouti nemůže, právě tak jak pisatel těchto řádků, zůstávám všecek oddaný

Dr. Karel Kašpar v.r. arcibiskup pražský.⁶¹

Řádky tyto jsou napsány proto, aby bylo patrné že dobré dílo trpí násilím a jak někdy i tajná zloba závidění a žárlivost je vynalézavá a jak dovede pracovat a poctivou práci a starosti a oběti ztrpčovat! Na konec však pravda vítězí a pravdě dává průchod i bývalý náš milovaný Arcipastýř.⁶²

4.2.1.1 Biskup Dr. Karel Kašpar

Jeho Eminence. Karel kardinál Kašpar se narodil 16.5. 1870 v Mirošově u Rokycan v místní škole, jako syn učitele Jana Kašpara a Filipiny Heidelbergové. Pokřtěn byl, jako Karel Julius (druhé jméno - Julius dostal zřejmě po kmotrovi). Stal se římskokatolickým teologem, duchovním, a byl 21. biskup královéhradecký v letech 1921–1931 a 32. arcibiskup pražský v letech 1931–1941. Kardinálem se stal 16.12. 1935.

V publikacích, které napsal, užíval jména Karel Boromejský Kašpar, plným jménem tedy Karel Boromejský Julius Kašpar. Po teologických, filozofických a právnických studiích na české koleji v Římě (Bohemicum, dnešní Nepomucenum, od r. 1888/9.) Dne 25.2. 1893 byl vysvěcen na kněze. Od roku 1899 působil jako spirituál Strakovy akademie v Praze a od roku 1907 působil jako kanovník Metropolitní

⁶¹ Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str.16.

⁶² Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str.16.

kapituly u sv. Víta v Praze. Dne 8. března 1920 byl jmenován biskupem betsajdským a světicím biskupem královéhradeckým. Jeho biskupské. svěcení proběhlo 11.4.1920. Dne 13.6.1921 byl jmenován sídelním biskupem královéhradeckým. Dne 29.6. téhož roku se ujal svého úřadu.

Kašpar byl vynikajícím znalcem církevního práva a liturgie, napsal řadu knih, článků a studií, jež byly uveřejněny převážně v Časopise katolického duchovenstva. Dne 22.10.1931 byl jmenován pražským arcibiskupem po odstoupení Františka Kordače. 16. prosince 1935 byl za své zásluhy jmenován kardinálem (titulu sv. Vitala). Jako světicí biskup královéhradecký užíval znaku s míčem sv. Terezie. Jako sídelní biskup královéhradecký užíval pak znaku čtvrceného, v prvním a čtvrtém poli s holubicí Ducha svatého, představující diecézi, ve druhém a třetím s míčem sv. Terezie. V Praze užíval nejdříve znak polcený (heraldicky vpravo míč sv. Terezie, heraldicky vlevo holubice Ducha svatého) pod hlavou se symbolem arcidiecéze. Později bylo vše převýšeno ještě další hlavou a to s heraldickým křížem Johanitů. V době Masarykova státního pohřbu v září 1937 odejel do Říma. Zemřel dne 21.4.1941 v Praze a je pochován ve svatovítské katedrále v Praze.⁶³ (příloha B, obrázek č. 1.)

4.2.1.2 Předseda Jednoty Jan Sobota

Msgr. prof. PhDr. ThDr. Jan Sobota se narodil 9.2.1882 v Dobšicích. Byl českým římskokatolickým knězem, byl československým politikem a meziválečným senátorem Národního shromáždění ČSR za Československou stranu lidovou.

Kněžské svěcení přijal v roce 1907 v Římě. Své vzdělání si rozšířil a roku 1910 získal doktorát filozofie na papežském ústavu sv. Tomáše v Římě. Roku 1911 získal doktorát církevního práva na papežské univerzitě sv. Apolináře v Římě. V letech 1911-1912 byl kaplanem a administrátorem farnosti Kladruby nad Labem. V letech 1912-1913 působil jako profesor náboženství reálky v Nové Pace. V letech 1913-1922 zastával post profesora náboženství na gymnáziu v Novém Bydžově. Vyučoval náboženství na gymnáziu v Hradci Králové a později se zde stal profesorem

⁶³ Srov. <https://cs.wikipedia.org/wiki/Karel_Kašpar>

teologie. Patřil mezi nejvýznamnější kněze královéhradecké diecéze, pracoval v Cyrilské jednotě a stal se také předsedou diecézního svazu katolické charity.

Od roku 1919 byl členem ČSL. Založil mnoho místních organizací ČSL (například v Novém Bydžově a Chlumci nad Cidlinou). Působil i jako župní vzdělavatel Orla a založil řadu orelských jednot. Byl typickým představitelem církevního proudu v prvorepublikové politice.

V parlamentních volbách v roce 1935 získal senátorské křeslo v Národním shromáždění. V senátu setrval do jeho zrušení v roce 1939, přičemž krátce předtím ještě v prosinci 1938 přestoupil do nově vzniklé Strany národní jednoty. Povoláním byl profesorem teologie v Hradci Králové.

Roku 1940 byl jmenován infulovaným proboštem v Poděbradech, kde působil až do své smrti. Od 1.1.1952 byl zároveň vikářem poděbradského vikariátu. Během života obdržel řadu církevních vyznamenání: biskupský notář 1921, skutečný konzisterní rada a asesor 1921, tajný papežský komoří 1932, papežský prelát 1938. Je pohřben v Chlumci nad Cidlinou.⁶⁴ (příloha B, obrázek č. 2.)

4.3 Položení základního kamene

K této radostné události uspořádali slavnost s kladením základního kamene dne 28.9.1928 na sv. Václava.⁶⁵ Tehdy bylo republice 10 let.⁶⁶ Tato slavnost byla tak krásná, že ji v Hradci nebylo doposud podobné. V předvečer sv. Václava shromáždilo se veliké množství věřících v kostele Panny Marie, kde věřící vyslechli nadšený proslov dp. Domesa o zářivých činech velkého knížete a světce sv. Václava. Pak se ubíral veliký průvod, vedený prelátem dr. Reylem na náměstí k soše sv. Václava, kde byla vykonána pobožnost. Slavnost skončila požehnáním v katedrále.⁶⁷

V 9.00 hod. celebrou v katedrále svatého Ducha pontifikační mši svatou prelát dr. Reyl. Zesílený chrámový sbor řízený dr. Svobodou provedl mistrně figurálku

⁶⁴ Srov. <https://cs.wikipedia.org/wiki/Jan_Sobota#cite_note-rfr1-1>

⁶⁵ Srov. *Pamětní kniha č. 51*, Okresní archiv Hradec Králové, str. 4: TOMÍŠKO, Č.; DOSKOČIL, H., *Církevní památnosti budovy a ústavy v Hradci Králové*, Diecézní tiskové podniky v Hradci Králové Adalbertinum, s.6.

⁶⁶ Srov. MALINA, Jiří, *Hradecké noviny - Nejkrásnější dominantou náměstí 28 října je kostel Božského Srdce Páně*, roč. 12, č. 140, s. 10.

⁶⁷ Srov. *Štít - Slavnostní položení základního kamene k novému kostelu a oslava svatováclavská v Hradci Králové*, 4.10.1928, r. 22, č. 40, s. 1-2

Pickovu Missa solemnis.⁶⁸ Po mši svaté se seřadil ohromný průvod. V jeho čele byl první jízdní sbor čsl. Orel za účasti 32. jízdních Orlů, následovalo Orelstvo, žáci škol a družičky, základní kámen na květinovém voze, katoličtí legionáři s kapitánem ruských legií poslancem Hintermüllerem, dále duchovenstvo s panem proboštem Reylem, zástupci místních státních a vojenských úřadů, katolické ctihodné sestry a mnoho řad katolíků. Na místě určení biskup dr. Kašpar posvětil základní kámen chrámu. Nejdojemnější okamžik byl, když čtyři katoličtí legionáři nesli kámen a spouštěli do základů chrámu Páně.⁶⁹ Po obřadu pronesl dr. Kašpar slavnostní řeč, kde vyzdvihl význam slavnosti pro náboženský život města, vzdal díky funkcionářům jednoty, zvláště předsedovi dr. Sobotovi a poděkoval všem dárcům, jejichž přispěním se mohla tato stavba uskutečnit.⁷⁰ Při poklepu na základní kámen pronesli hesla dr. Reyl za kapitolu, vládní rada dr. Pauner, president krajského soudu Červený, vedoucí st. návladní Opálka, vládní rada Šindler, pplk. dr. Weber za katolické vojáky a poslanec ing. Dostálek, poslanec Hintermüller, inspektor Haniš za místní městské zastupitelstvo a za venkovské duchovenstvo vdp. vikář J. Palouch.⁷¹

Kostel měl být zasvěcen Božskému Srdci Páně a jak pravil biskup "kéž přivede k sobě chladná srdce tak mnohých zdejších osadníků".⁷² Po promluvě biskupa měl proslov katolický legionář ruských legií pan Měchura z Brna. Poutavě nastínil zástupy legií při osvobození vlasti a vyzdvihl účast katolíků. Řeč byla odměněna pečlivou pozorností a potleskem.⁷³ Slavnost skončila průvodem k Adalbertinu v Hradci Králové za doprovodu hudby. U Adalbertina měli ještě proslov poslanci ing. Jan Dostál a Hintermüller.⁷⁴

4.3.1 Orelstvo

Orelstvo byla česká sportovní organizace nazvaná Orel. Název Orel byl převzat od slovinských katolických tělocvičných organizací. Byla založena na počátku 20.

⁶⁸ Srov. *Štít - Slavnostní položení základního kamene k novému kostelu a oslava svatováclavská v Hradci Králové*, 4.10.1928, r. 22, č. 40, s. 1-2.; *Štít - Nový chrám Božského Srdce Páně v Pražském Předměstí u Hradce Králové*, 8.6.1997, r. 7, č. 11. s. 1

⁶⁹ Srov. *Štít - Nový chrám Božského Srdce Páně v Pražském Předměstí*, 8.6.1997, r. 7, č. 11. s. 1

⁷⁰ Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str. 4

⁷¹ Srov. *Štít - Slavnostní položení základního kamene k novému kostelu a oslava svatováclavská v Hradci Králové*, 4.10.1928, r. 22, č. 40, s. 1-2

⁷² 20.) *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str. 4

⁷³ Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str. 4

⁷⁴ Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str. 5

století katolickými sportovci z podnětu katolické církve. Určení přesného data jejího vznik je obtížné, neboť vznikala postupně zakládáním a spojováním místních katolických spolků. Samotná organizace považuje za svůj vznik rok 1909, kdy se sjednotil její název a vzniklo jednotné a řádné vedení. V době první republiky v roce 1931 měl Orel 35.000 členů a byl druhý největší po daleko početnější organizaci České obci Sokolské. V roce 1896 byl při jednotě katolických tovaryšů v Praze založen tělocvičný odbor a podobné odbory pak vznikaly i v jiných místech při křesťansko-vzdělávacích spolcích. Roku 1904 se konal na Velehradě sjezd křesťansko-sociální strany, který přijal směrnice k zakládání tělocvičných odborů.⁷⁵

4.4 Výběr projektu stavby

Pak ale nastaly smutné chvíle. Plány kostela byly obcí zamítnuty a pomýšlelo se obstarat plány nové. Nové plány obstaral předseda s pověřením biskupského komisaře. Předseda opatřil plány od docenta ing. Bohumila Slámy, referenta křesťanské akademie v Praze, za nepatrný honorář. Jednota měla návrhy od několika architektů od stavitele Schneidera, (příloha B, obrázek č. 3.) Bóži Dvořáka, p. Adámka, stavitele Černohorského a profesora Stejskala. Tyto návrhy posloužily k orientaci, ale ani jeden z těchto návrhů plně nevyhovoval.⁷⁶ Návrh architekta Slámy byl přijat městem Hradec Králové i městem Pražským předměstím. Tímto se rozpočet na stavbu zvýšil tak, že Jednota viděla, že 2.000.000 Kč sotva postačí. Stavba byla zadána stavitelské firmě z Hradce Králové Václav a František Capoušek. Stavba byla započata v dubnu 1929. Je velice pravděpodobné, že architekt Bohumil Sláma našel inspiraci pro projekt kostela Božského Srdce Páně ve Francii poblíž Paříže, kde stojí kostel Notre Dame du Raincy, který vyprojektoval August Perret. Tento kostel je také železobetonové konstrukce a je prvním betonovým kostelem ve Francii. Jeho stavba byla dokončena v roce 1923.⁷⁷ Bohumil Sláma také spolupracoval s architektem Bedřichem Feursteinem, s kterým projektoval krematorium v Nymburce.⁷⁸ A Bedřich Feurstein se znal s Perretem, neboť

⁷⁵ Srov. <[https://cs.wikipedia.org/wiki/Orel_\(spolek\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Orel_(spolek))>

⁷⁶ Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str. 5

⁷⁷ Srov. <https://en.wikipedia.org/wiki/Église_Notre-Dame_du_Raincy>

⁷⁸ Srov. PANOCH, Pavel, *Hradec Králové průvodce po architektonických památkách od středověku do současnosti*, Lidové nakladatelství, Praha 2015., s. 232.; BENEŠOVÁ, Marie, TOMAN, František, JÁKL, Jan, *Salon republiky*, 1. vyd., Hradec Králové: Garamon, s.r.o. 2012, s. 7.

v letech 1924 pracoval v Perretově projekční kanceláři v Paříži.⁷⁹ (příloha B, obrázek č. 5. a 6.)

4.4.1 Architekt Bohumil Sláma

Chrám je také uváděn s názvem kostel Nejsvětějšího Srdce Páně. Jedná se o funkcionalistickou stavbu z let 1928-1932. Stavbu vyprojektoval architekt Bohumil Sláma.⁸⁰ Bohumil Sláma architekt, inženýr a doktor techniky se narodil 2.7.1887 v Českých Budějovicích a zemřel ve věku 74 let 21.4.1961. V letech 1905-1911 studoval architekturu a pozemní stavitelství na české technice v Praze. Po studiích procestoval Itálii, Francii, Belgie, Německo a byl i v hlavním městě Anglie v Londýně. V roce 1914 je uváděn jako asistent české techniky v Praze. Stavitelskou koncesi získává až 14.11.1918. V této době bydlel v Praze na Novém Městě čp. 234/II, dnes Masarykovo nábřeží 26. Ve své práci byl velice úspěšný. Za svůj život získal řadu cen a vyhrál několik konkurzů. V roce 1914 vyhrál cenu za projekt obecní školy na Smíchově. V dalším roce získává první cenu za projekt hotelu a pojišťovny v Mnichově Hradišti. V roce 1916 vyprojektoval sirotčinec a vychovatelnu v Dolní Krči a ze tento projekt získává III cenu a roku 1917 projektuje banku stavebních živností a průmyslu v Praze. V roce 1918 se podílí i na návrhu druhého českého divadla, které umísťuje do Vodičkovy ulice vedle Braunova domu na Novém Městě Pražském. Velice úspěšný byl také v projektu Československého rozhlasu na Vinohradech, budovy zemědělské rady, budovy pošty v Kladně a poštovního úřadu ve Vršovicích, školy v Náchodě. Všechny tyto projekty vyhrál a budovy byly postaveny podle jeho návrhu.⁸¹ Architekt Sláma umístil kostel do tehdy volného prostoru, zastavěného pouze několika 3 patrovými domy. Dodržel výškovou uliční čáru, pouze věž vyhnal do výšky 45m a 40cm. Jedná se o funkcionalistický sloh, resp. jeho odnož konstruktivismus.⁸² (příloha B, obrázek č. 4.)

⁷⁹ Srov. <https://cs.wikipedia.org/wiki/Bedřich_Feuerstein>

⁸⁰ Srov. TOMAN, František, *100 let výstavby a územního plánování města Hradce Králové*, Muzeum východních Čech, 1 vyd., Hradec Králové r. 1994., s. 29-30

⁸¹ Srov. VLČEK, Pavel; VANĀKOVÁ, Věra; ZAHRADNÍK, Pavel, *Encyklopedie architektů, stavitelů, zedníků a kameníků c Čechách*, 1 vyd. Akadematika nakladatelství akademie, 2009, s.603

⁸² Srov. MALINA, Jiří, *Hradecké noviny - Nejkrásnější dominantou náměstí 28 října je kostel Božského Srdce Páně, roč. 12, č. 140, s. 10.*, Encyklopedie Hradec Králové, 1 vyd., Garamond, s.r.o. Hradec Králové 2011, s. 252.; MALINA, Jiří, *Hradecký deník - Kostel Božského Srdce Páně v Hradci Králové je památkou na padlé vojáky diecéze, roč. 17, č. 179, s. 5.*

5 Počátek stavby

5.1 Budování základů

Základy pro stavbu byly vyhloubeny téměř do hloubky 4 metrů a rozloze 40x26 metrů. Zkouškami byla zjišťována únosnost půdy nad 2,5kg /cm. Základy tvoří průběžný železobetonový pás přes 2 metry široký, kterým se dociluje roznešení a zmenšení tlaku na zeminu. Výkopu bylo provedeno 1400 m³ zdiva celkem 3600 m³ a spotřebováno asi 9500 centů cementu a 750 centů železa. Výkop trval 230 pracovních dní, v nichž bylo odpracováno asi 120.000 pracovních hodin.⁸³

5.2 Dary věřících

Jednota měla k dispozici 347.000 Kč a do konce roku 1929 měla sehnat 1.000.000 Kč. Velikou zásluhu o krásné provedení stavby měl dozírající pan vrchní rada státních drah ing. Josef Sója. Pan vrchní rada nejen že provedl velice pečlivý stavební dozor bez finanční odměny, ale ještě Jednotě ušetřil mnoho tisíc korun. Sám totiž sestavil železnou střešní konstrukci a konstrukci na zavěšení kostelních zvonů. Vše pak odměřil a propočítal dle sjednaných cen.⁸⁴ Je patrné, že Jednota měla velké finanční problémy při shánění peněz na stavbu kostela. Ale kostel Božského Srdce Páně jako-by si sám našel své ctitele a obdivovatele. Nasvědčují tomu různé okolnosti. Třeba předsedovi byli zapůjčeny peníze jen na dobré slovo bez záruky podle staročeského způsobu, jak se říkávalo (pod komínem), aby o tom nikdo nevěděl. Jednalo se o částku 400.000 Kč. Dalších 200.000 Kč bylo půjčeno od ctihodných šedých sester, za jejichž pomoci v současné době stavěl předseda penzion v Lázních Poděbrady s nákladem 3.000.000 Kč. Jednotě pomohla i smršť začátkem července 1929, kdy nepřátelé stavby se radovali, že novostavba bude demontována. Jednota však dostala 150.000 Kč se státní garancí a 3% příspěvkem na úroky hypotéky na utrpěnou škodu. Toto pomohlo splatit dluh ctihodným sestrám.⁸⁵ Pan Beneš, předseda královéhradecké spořitelny a sociální demokrat a náměstek starosty prohlásil, že nedá na stavbu ani 5 Kč.⁸⁶ Po čtvrt roce však změnil názor a na kostel přispěl a dal rovných 100.000 Kč. Je vidět, že cesty Páně jsou nevyzpytatelné. Předseda si na stůl položil lístek se slovy blahoslavené Kateřiny

⁸³ Srov. ŠUPKA, František, *Štít - Kostel Božského Srdce Páně na Pražském Předměstí*, Tiskové družstvo HK, 1930Roč. 24, č. 8.

⁸⁴ Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str. 5

⁸⁵ Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str. 5

⁸⁶ Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str. 5-6

Emmerichové: "Dobro nesmí býti opomenuto, nemíti peníze, pomůže najisto Bůh!".⁸⁷ Koncem roku 1929 dostala jednota druhý dům v Hradci Králové na udržování kostela. Dárkyní byla paní Hana Štěpánková, vdova po magistru farmacii Mgr. Štěpánkovi v Hradci Králové. A na památku milénia svatováclavského byly slevy poplatky na 40.000 Kč. Za nedlouho na to obdržela Jednota od pí, Štěpánkové jako dar 250.000 Kč a dalších 50.000 Kč půjčila bezúročně další dárkyně. Jednota dále dostávala další finanční částky i věcné dary. Pan starosta Pilňáček daroval 15.000 Kč, pí. Viktorinová 15.000 Kč na okna, záložna Eliška 12.000 Kč, Zemědělská záložna 10.000 Kč, pan ministr Dostálek jako osobní dar 10.000 Kč, biskup dr. Kašpar doplnil svůj dar na 150.000 Kč. A na opětovné žádosti Jednoty došlo od ministerstva školství a národní osvěty a ministerstva veřejných prací 105.000 Kč. Dokonce přispěli i žebráci a jedna slepá paní věnovala částku na věčné světlo.⁸⁸

Po vysvěcení chrámu bylo již zapláceno 2.332.000 Kč včetně zvonů a elektrického osvětlení. Kauci 150.000 Kč měla jednota zaplatit do 1.1. 1934. Celkový dluh byl veliký, ale Jednota doufala, že kostel Božského Srdce Páně pomůže i nadále. V tomto čase žádal biskup příspěvek 1 Kč od každého katolíka v diecézi na kapli v nákladu 1.000.000 Kč. Našla se jedna chudá farnost České Libchavy, která tento dar odeslala se svým duchovním vůdcem vldp. TH. DrC. farářem Antonínem Mikanem a Vlkáneč s vsdp. radou B. Flumem v čele. Celkové náklady již byly 3.000.000 Kč a Jednota žádala každého katolíka o příspěvek 50 haléřů, což by pomohlo dluh splatit.⁸⁹

5.3 Dokončení hrubé stavby

Hrubá stavba chrámu byla dokončena díky příznivému počasí a zdatnosti stavební firmy do 18.10.1929.⁹⁰ Jen jedna událost pozdržela stavbu a to katastrofální vichřice ze dne 4.7. 1929, která rozmetala lešení a bednění pro klenbu nad chrámovou lodí.⁹¹

Po odstranění nejhořejšího lešení ukázal se ve slunečním jasu užaslým divákům poprvé mohutný kříž v celé své kráse a velebnosti. Kříž a dutá ramena o délce 1 metru a

⁸⁷ Srov. 34.) *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str. 6

⁸⁸ Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str. 6

⁸⁹ Srov. *Nový kostel Božského Srdce Páně*, Družstevní tiskárny v Hradci Králové

⁹⁰ Srov. ŠUPKA, František, *Štít - Kostel Božského Srdce Páně na Pražském Předměstí*, Tiskové družstvo HK, 1930.,Roč. 24, č. 8.

⁹¹ Srov. . KRÁTKÝ, Jiří, *Východočeský večerník - Kostel z darů věřících*, Hradec Králové, roč. 5., č. 47., s. 4.

výška kříže i s podstavcem dosahuje 8 metrů o celkové váze 19 tun. Aby byl kříž chráněn před bleskem, byla na nejvyšší část kříže připevněna měděná deska, jako čepice, která je drátem spojena se zemí. Obvyklý tyčový hromosvod nebylo možno z estetických důvodů na kříž připevnit a proto se stavitelé přiklonili k použití měděné desky.⁹²

5.4 Popis hrubé stavby

Stavba kostela je dvoupatrová, 11 osá. Tyto osy jsou tvořeny čtyřtabulkovými okny se zděnými příčkami. V 1. a 11. ose jsou v přízemí dveře a 5.-7. osa je hlavní vchod, který je zapouštěný. Nad ním se vypíná hlavní hranolovitá věž, která nad střechou přechází v užší hranol, zakončený křížem. Loď je zaklenuta valeně na pasech. Pasy vycházejí ze země a v úrovni prvního patra obíhá římsa, která vepředu přechází ve vítězný oblouk a vzadu je v její úrovni kruchta na čtyřech pilířích. Na kruchtě je poslední pás spuštěn níž a zaklenut do půlkruhu a za ním je plochý strop.⁹³ Půdorysné rozměry kostela měří 40x26 metrů, šířka lodi je 18 metrů a zbytek postranního prostoru zaujímají kaple, rozdělené uprostřed věží se třemi vchody do boku chrámové lodi a současně do věže. Hlavní loď je zaklenuta betonovými oblouky s kazetovým stropem, odkazující k římským bazilikám. Na jedné straně obdélný presbytář s oltářem a románským tabernáklem, na druhé tribuna s varhanami.⁹⁴ Dva postranní vstupy vedou na kůr, do sakristie, archivu a ostatních pomocných místností (skladiště rekvizit, komory) a do dvora, kde je též studna. Po stranách věže jsou umístěny křestní kaple u sakristie a velká kaple při kůru (Boží hrob a Jesličky). Celá konstrukce budovy je železobetonová a výplňové zdivo mezi železobetonovou konstrukcí je cihlové. Dlažba v chrámové lodi a i ostatních místnostech je terrazová od itala Zamboniho. Schodiště v hlavních i postranních věžích je železobetonové a předložní stupně jsou žulové. Omítka hlavní fasády je umělá z ušlechtilé omítky Teranova. Vnitřní omítky chrámové lodi a presbytáře stropu i stěn jsou sádrové a ostatní dvorní a vnitřní omítky štukové. Krov nad chrámovou lodí je dřevěný se železnými hlavními vazníky, krytina střechy je prejzová.

⁹² Srov. ŠUPKA, František, *Štít - Kostel Božského Srdce Páně na Pražském Předměstí*, Tiskové družstvo HK, 1930., Roč. 24, č. 8.

⁹³ Srov. *Evidenční list nemovité kulturní památky a doplňkový list kulturní památky*, NPÚ UOP, Jaroměř-Josefov, 1983, 2006

⁹⁴ Srov. HORNÍK, Radek, *Hradecký deník - Postavily ho na počest vojáků padlých ve válce*, 6.5.2014., r.23, č. 105, s. 3.

Ploché střechy kaplí, postranních věží a hlavní věže jsou opatřeny plechovou krytinou.⁹⁵ Klenba lodi se klene do výšky 19 metrů a končí 60 cm. nad podlahou chrámu, kde je železobeton o tloušťce 7 cm. ve tvaru půlkruhu s výraznými žebry nosných obloukových rámců s ozdobnými kazetami mezi nimi. Věž kostela je vysoká 46 metrů s přestupujícími nosnými žebry a terasovitým odstupňováním.⁹⁶ Fasáda je členěna vertikálními železobetonovými sloupy, které na zvonici přecházejí do podoby opěrných pilířů, jaké známe z gotických a románských kostelů. Průčelí do ulice je ukončeno na obou stranách pylonem se schodištěm.⁹⁷ V prostoru věže je v 1. poschodí zpěvní síň, ve 2. poschodí je společenská místnost. Ze 3. poschodí je vstup na půdu. Ve 4. poschodí jsou zvony a v 5. poschodí hodiny.⁹⁸ Hlavní průčelí omračuje svou monumentalitou, přísnou symetrií, plasticitou lizénových rámců a hustotou okenního mřížování, je gradováno strmou siluetou zvonice.⁹⁹ Masivní síťovina oken z hořického pískovce připomíná gotická vitrážová okna. Vstupní podloubí pod zvonici připomíná vstup do gotické katedrály.¹⁰⁰ Na prostranství před kostelem se do 50 let konaly každý pátek bohaté trhy a plocha byla doplněna malým bazénem s fontánou.¹⁰¹

6 Období po dokončení stavby

6.1 Svěcení

6.1.1 Svěcení zvonů

Svěcení zvonů se uskutečnilo 23.11.1930. Svěcení provedl biskup dr. Karel Kašpar. Zvony vyrobila firma Perner v Suchém Vrbném u Českých Budějovic. Zvony pro kostel byly ulity tři. Zvon Sv. Jan Nepomucký je o váze 4 q. Nápis na něm zní: "Sv. Jane Nepomucký, buď ochráncem cti a dobrého jména lidu svého". Druhý zvon Sv.

⁹⁵ Srov. *Nový kostel Božského Srdce Páně*, Družstevní tiskárny v Hradci Králové, s. 15.: *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str. 16.-17.

⁹⁶ Srov. ŠUPKA, František, *Štít - Kostel Božského Srdce Páně na Pražském Předměstí*, Tiskové družstvo HK, 1930., Roč. 24, č. 8

⁹⁷ Srov. HORNÍK, Radek, *Hradecký deník - Postavily ho na počest vojáků padlých ve válce*, 6.5.2014., r.23, č. 105, s. 3.

⁹⁸ Srov. *Nový kostel Božského Srdce Páně*, Družstevní tiskárny v Hradci Králové, s. 15.

⁹⁹ Srov. PANOCH, Pavel, *Hradec Králové průvodce po architektonických památkách od středověku do současnosti*, Lidové nakladatelství, Praha 2015., s.232.

¹⁰⁰ Srov. HORNÍK, Radek, *Hradecký deník - Postavily ho na počest vojáků padlých ve válce*, 6.5.2014., r.23, č. 105, s. 3.

¹⁰¹ Srov. DOUBEK, Zdeněk, *Hradecké noviny - list občanům Východních Čech- žabomyší válka s občany?*, , 30.3.1994, r. 3., č.75, s. 9.

Václav o váze 6 q nese nápis : "Sv. Václave, nedej zahynouti nám i budoucím." A třetí zvon je umíráček, Sv. Michael, vážící 75 kg. V Pamětní knize je uvedeno, že to byl dar pí. Terezie Houžvičkové z Lán, ale bytem na Pražském předměstí, ale není patrno, zda darovala všechny tři zvony a nebo jen zvon Sv. Michaela.¹⁰² Velice dojemným okamžikem bylo první rozeznění zvonů, kterými pohyboval elektrický motor. Nejdříve se rozezněly dva větší zvony a pak umíráček zazvonil padlým vojínům ve světové válce z diecéze královéhradecké.¹⁰³ Mezi těmito padlými vojíny byl i syn pí. Houžvičkové Václav. V roce 1931 byl kostel vybudován. ale žádost Jednoty o vysvěcení kostela nebyla schválena. Jednota a i kněží jubilanti poukazovali na to, že by kostel už v roce 1930 mohl být konsekrován.¹⁰⁴ (konsekrace - vysvěcení biskupem). Zvony byly do věže zavěšeny v roce 1930.¹⁰⁵

6.1.2 Svěcení chrámu

Na svěcení chrámu zvala Jednota všechny katolíky královéhradecké diecéze se slovy: "*Češi i Němci, přijed'te určitě v neděli dne 14.8.1932 se šlechetnými duchovními vůdci podívati se, jaký pomník jste postavili svým drahým padlým ve světové válce v městě spojeném s naší metropolí Hradcem Králové. Zve Vás Jednota pro stavbu a vydržování kostela v Pražském Předměstí, zve Vás i milovaný Arcipastýř, který žasl, co jste vykonali v tak krátké době se svými kněžími-chudými, i v nynější hospodářské krizi. Zve Vás, aby Vám poděkoval a sám přinesl první oběť Nejsvětější za Vaše drahé ve vašem novém kostele.*"¹⁰⁶

Svěcení kostela se tedy Jednota dočkala 14.8.1932. Kostel vysvětil nový biskup královéhradecký dr. Mořic Pícha. Dr. M. Pícha obdržel před slavností blahopřejný telegram od J.E. nejdp. nuncia Petra Ciriaciho, zástupce sv. Otce v Praze tohoto znění: "*U příležitosti posvěcení nového chrámu Páně, zasvěceného Nejsvětějšímu Srdci, Sv. Otec láskyplně uděluje ze srdce apoštolské požehnání všem těm, kteří se přičinili o zbudování tohoto stánku Božího, všem dobrodincům, jakož i všem účastníkům dnešní slavnosti. Já pak velice lituji, že nemohu se zúčastniti, vznáším však k Bohu vroucí*

¹⁰² Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str. 6; *Nový kostel Božského Srdce Páně*, Družstevní tiskárny v Hradci Králové, s. 15.

¹⁰³ Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str. 6-7

¹⁰⁴ Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str. 7.

¹⁰⁵ Srov. DOUBEK, Zdeněk, *Hradecké noviny - list občanům Východních Čech- žabomyší válka s občany?*, , 30.3.1994, r. 3., č.75, s. 9.

¹⁰⁶ 36.) *Nový kostel Božského Srdce Páně*, Družstevní tiskárny v Hradci Králové, s. 14.

prosby, aby ráčil Vás obdařiti hojnými milostmi a vyslovuji své upřímné blahopřání k tomuto dílu, jež jest tak dokonalým důkazem horlivosti a zbožnosti, kterýmižto ctnostmi tato diecése vyniká.

*Nuncius Ciriaci*¹⁰⁷

Kostel byl v té době již téměř zařízený hlavně bohoslužebnými rouchy. Slavnost začala v 7.00 hod. ráno na Velkém náměstí.¹⁰⁸ Seřadil se obrovský průvod, který vedl v čele kněžstva probošt dr. František Reyl z katedrály Sv. Ducha k novému kostelu. Velká byla účast Orelstva v krojích, které v ten den konalo svůj župní orelský slet. Průvodu se zúčastnily všechny královéhradecké korporace a úřady. Zúčastnilo se také vojsko, které neslo obrovský věnec, darovaný 4. divizí pěšího pluku v Hradci Králové. Druhý věnec nesla kostelní Jednota v čele s předsedou dr. Sobotou. Posádkový velitel divizí generál Krejčí byl zastoupen plukovníkem Frimlem a náčelníkem štábu škt. Macounem. Vojsko vyslalo do průvodu deputaci deseti důstojníků, šesti rotmistrů a většího počtu legionářů. Tímto dala vojenská posádka najevo svou radost z pomníku, který byl postaven ke cti Božského Srdce Páně na památku padlých vojáků v 1. světové válce v letech 1914-1918 z královéhradecké diecéze. O 8 hodině přijela Jeho Excelence biskup dr. Mořic Pícha. Po přivítání družičkou a předsedou Jednoty dr. Janem Sobotou začalo první svěcení kostela. Svěcení se také zúčastnil dr. Josef Buryšek, profesor teologie a vicerektor biskupského semináře v Hradci Králové. Po vstupu nejdůstojnějšího světitele a asistence do kostela měl dr. Buryšek proslov ke všem lidem, shromážděným před kostelem. Venku přítomní lidé v průvodu s ostatky svatých vešli do kostela a sledovali obřad svěcení chrámu. Výklad ke svěcení měl dr. Buryšek a po skončení svěcení okolo 12 hodiny nejdůležitější světitel celebroid první Mši svatou za padlé vojáky a dobrodince.¹⁰⁹ Na závěr prosil dobrodince, aby v dalším budování chrámu neustávali. Aby se tento dům, který je domovem věřitelů se brzy stal domovem Božím.¹¹⁰ Připomněl také, že na místě, kde stojí tento nový kostel, stával kdysi jiný katolický kostel, který byl zbořený při výstavbě pevnosti.¹¹¹ Předseda kostelní Jednoty odevzdal při poděkování do rukou Jeho

¹⁰⁷ Srov. *Štít- Slavnostní svěcení nového kostela*, 18.8.1932, r. 26, č. 34. s. 1.

¹⁰⁸ Srov. *Kraj královéhradecký: orgán národní strany svobodomyslné v severovýchodních čechách - Svěcení nového katolického kostela na Pražském Předměstí*, 20.8.1932, r. 23, č. 58, s. 3.

¹⁰⁹ Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str. 7

¹¹⁰ Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str. 7-8

¹¹¹ Srov. *Kraj královéhradecký: orgán národní strany svobodomyslné v severovýchodních čechách -*

Excelenci pergamen s psaným věnováním vily č. 442 v Hradci Králové v Kydlinovské ulici, která byla připojena k farnosti Pražské předměstí. Tato vila se stala farou nového kostela.¹¹²

Po ukončení mše svatě udělil dr. Sobota odpustky a pravil: "*Vaše Excellence! U příležitosti konsekrace nového kostela Nejsvětějšího Srdce Páně, jenž je postaven ze sbírek šlechtných dobrodinců k uctění památky padlých hrdinů ve světové válce z diecése královéhradecké, odevzdává užívání kostela, zvonů a celého zařízení trvale kultu římsko-katolické církve tak, že nikdo jiný nesmí bez povolení písemného njd. římsko-katolického Ordinariátu v Hradci Králové použití chrámu k účelu jinému. Villa č.442 je výhradně určena pro duchovní správce církve římsko-katolické tak, že jen z rozkazu nejdůstojnějšího římsko-katolického biskupského Ordinariátu smí se tento dům prodati a z výtěžku postaviti nebo zakoupiti dům jiný pro římsko-katolické kněze světské nebo řeholní. Na udržování kostela odevdává spolek k užívání dům č. 548 v Hradci Králové, ovšem až po smrti pí. Marie Štěpánkové, nebo i dříve podle jejích dispozic. Současně prosíme, aby njd. římsko-katolický biskup Ordinariát ráčil milostivě zříditi zde beneficium liberae collationis po případě uvésti sem kněze řádové.*" Biskup poděkoval všem, kteří se o výstavbu zasloužili a tlumočil telegrafické blahopřání a požehnání Svatého Otce a nuncia Ciriaciho.¹¹³

Odpoledne o druhé hodině se soustředil na Ulrichově náměstí průvod Orlů a jiných účastníků čítajících několik tisíc osob a na Velkém náměstí defiloval před biskupem Dr. M. Píchou a církevními hodnostáři. Potom se konalo Orelské cvičení, před jehož zahájením byla vzdána pocta státní vlajce.¹¹⁴

V kostele bylo jako dar od firmy Skuherský 25 židlí a harmonium v ceně 25.000 Kč. Dalšíh 250 zahradních židlí půjčil hoteliér Hynek Matěják. Brzy na to však místní dobrodinci si pořídily 24 lavic 10 metrů dlouhých ze svých sbírek, o které se nejvíce zasloužil inspektor státních drah p. Haniš. Lavice byly z modřínového dřeva, které zhotovil truhlář Chudý na Pouchově. Dalšími dary byla bohoslužebná roucha a bohoslužebné nářadí včetně kalichů a ciboria a šesti svícňů. V kostele již také byl hlavní

Svěcení nového katolického kostela na Pražském Předměstí, 20.8..1932, r. 23, č. 58, s. 3.

¹¹² Srov. *Pamětní kniha č.51, Okresní archiv Hradec Králové, str. 8*

¹¹³ Srov. *Štít - Slavnostní svěcení nového kostela, 18.8.1932, r. 26, č 34. s. 1.*

¹¹⁴ Srov. *Kraj královéhradecký: orgán národní strany svobodomyšlné v severovýchodních čechách - Svěcení nového katolického kostela na Pražském Předměstí, 20.8..1932, r. 23, č. 58, s. 3.*

oltář se Svatostánkem, kazatelna a dvě sochy Sv. Terezičky a Sv. Antonína.¹¹⁵ Dnes již málokdo ví, že kostel měl být původně zasvěcen Sv. Václavu. Nakonec se však Jednota rozhodla kostel zasvětit Božskému Srdci Páně.¹¹⁶

6.1.2.1 Representanti úřadů a korporací

Této slavnosti byli také přítomni:

členové Národního shromáždění senátor p. Šabata, poslanec p. Myslivec, poslanec p. Adámek ze strany lidové a za město Hradec Králové náměstek Dr. Janků a profesor Louda, generální tajemník strany lidové Kliment, redaktor Nesnídal, zástupce ČTK redaktor Mládek, vládní rada Wolf, zástupce velitelství četnické stanice por. Šitina, v zastoupení posádkového velitele pl. Friml, velitel dělostřelecké brigády štkp. generálního štábu Máca, velitel okresního doplňovacího velitelství pplk. Trapl, za divizní soud štkp. dr. Polke, za divizní zbrojnici kapitán Hozák, za pěší pluk č.4. štkp. Nováček, kapitán Palička, za dělostřelecký pluk major Jarčevský a poručík Havlíček, za letecký pluk č.4. štkp. pilot Pacher, kapitán Rabenstein, poručík Veselý, praporčík pěšího pluku č.4. Müller, za brigádní soud rotmistr Hošek, vrchní ředitel spořitelny Janda, továrník Müller, za Rašínovo gymnázium prof. Novotný, za státní průmyslovou školu prof. Bartošek, za obchodní ústřednu vrchní konsulent Sikáčprof. Novotný, za státní průmyslovou školu prof. Bartošek, za obchodní ústřednu vrchní konsulent Sikáček, zástupce finančního ředitelství dr. Boura.¹¹⁷

6.1.2.2 Biskup Mořic Pícha

Mořic Pícha, O.S.L.J. se narodil 18.4. 1869. v Šebetově. Byl českým duchovním a 22. biskupem královéhradeckým.

Po teologických studiích v Římě, kde byl roku 1893 vysvěcen na kněze, působil na Karlovarsku. Od roku 1897 byl ceremoniářem pražských arcibiskupů, z nichž Lev Skrbenský ho jmenoval svým osobním tajemníkem. V roce 1912 se stal metropolitním kanovníkem u Sv. Víta. V dalších letech pracoval jako kancléř

¹¹⁵ Srov. *Nový kostel Božského Srdce Páně*, Družstevní tiskárny v Hradci Králové, s. 14.

¹¹⁶ Srov. REJCHRTOVÁ, Jana, *Hradecký deník - Božské Srdce Páně měl být sv. Václav*, 12.9.2008, r. 17, č. 215, s. 7.

¹¹⁷ Srov. *Kraj královéhradecký: orgán národní strany svobodomyšlné v severovýchodních čechách - Svěcení nového katolického kostela na Pražském Předměstí*, 20.8.1932, r. 23, č. 58, s. 3.; *Štít - Slavnostní svěcení nového kostela*, 18.8.1932, r. 26, č. 34, s. 1.

arcibiskupské konzistoře, generální a kapitulní vikář, zkušební komisař při rigorózech na bohoslovecké fakultě. Rovněž byl činný při manželském církevním soudu, ve správě arcibiskupského semináře, Arnoštovy koleje, Halěře Sv. Vojtěcha nebo Piova spolku.

Mořic Pícha byl také ředitelem Díla šíření víry a redaktorem jeho věstníku. Nevšední znalosti v oboru církevního práva uložil do četných článků a studií. Za své zásluhy byl jmenován apoštolským protonotářem 1921 a při pouti do Říma 1923 u příležitosti třicátého výročí jeho svěcení ho papež Pius XI. přijal v soukromé audienci.

Po rezignaci arcibiskupa Kordače v červenci 1931 byl krátce kapitulním vikářem pražské arcidiecéze a dne 22.10.1931 byl jmenován královéhradeckým biskupem; konsekrován byl o měsíc později v katedrále sv. Víta. Dne 5.12.1931 přijel do Hradce Králové, kde při slavnostním uvítání řekl: *„Přicházím v důvěře v Boha a jeho pomoc, spoléhaje na vaši spolupráci a na své vlastní síly. Jsem již ve věku pokročilejším, zato mám větší zkušenosti a více vědomostí, které mi dávají naději, že budu jich moci plně využiti ve svém novém úřadě. Přináším dobrou vůli a snahu a přeji si jen vaši lásky. Bude-li mezi námi panovat mír, pochopení a vzájemná láska, bude Hradec opravdovým hradem míru a pokoje“*.

Tento apoštolský program pak shrnul i následujícího dne při své intronizaci. Biskup Mořic Pícha příkladně spravoval svěřenou diecézi, sledoval vývoj charitativní i misionářské činnosti, pečoval o opravy chrámů a jiných církevních historicko-uměleckých památek. Nicméně jeho činnost byla od sklonku čtyřicátých let ve značné míře omezována dozorem Státní bezpečnosti a působením krajského církevního tajemníka, pracovníka KNV. Navíc byla rozbita tradiční struktura diecéze a zlikvidovány její ústavy, takže byl náboženský život doslova ochromen. Biskup Mořic Pícha zemřel v této chmurné atmosféře 13.11.1956 a byl pohřben na chrasteckém hřbitově.

Biskup Mořic Pícha byl – stejně jako jeho následovník arcibiskup Karel Otčenášek – členem Řádu sv. Lazara Jeruzalémského.¹¹⁸ (příloha B, obrázek č. 7.)

¹¹⁸ Srov. <https://cs.wikipedia.org/wiki/Mořic_Pícha>

6.2 Vybavení kostela

6.2.1 Popis interiéru

Interiér kostela navrhl architekt a císařský rada Tomasi z Dalmácie. V kostele je hlavní oltář a dva oltáře boční. V pravé boční prostoroře je obraz korunování Panny Marie od malíře G. Vacka (1840), na stěnách je křížová cesta (1934), a na kůru varhany.¹¹⁹ Kazatelna je zhotovena z betonu a obložená mramorem a ozdobená znaky svatých Evangelistů. Jsou to umělecké práce profesora Horejce, provedené z bílého bronzu. Jeden obraz stál 2000 Kč.¹²⁰ Mříž před presbytářem je alpaková. Osvětlení chrámové lodi je umožněno reflektory umístěnými v kordonovém pase. Na trám spojícím rám při presbytáři bylo mělo býti sousoší Kalvarie.¹²¹ V pozdější době byla na trám umístěna socha Božského Srdce Páně a k ní pořízeny dvě sochy klečících andělů.¹²²

6.2.2 Křížová cesta

Obrazy, zachycující poslední okamžiky Ježíšova života se nazývají Křížová cesta. A jedná se celkem o 14 obrazů. Křížová cesta patří do každého kostela a tak i Jednota chtěla opatřit Křížovou cestu do svého nového kostela. K namalování obrazů se zavázal akademický malíř Wenzel z Rychnova u Jablonce nad Nisou. Profesor z Mnichovské akademie a firma Soudil Jančovský zhotovily rámy k obrazům podle sjednaného vzoru. Jeden rám do kostela daroval truhlář ze Slezského Předměstí p. Netuka. Jeden obraz z rámem stál 2.400 Kč. Celá Křížová cesta je darem věřících a každý obraz je darem různých lidí.

Dárci jednotlivých obrazů:

- Obraz I. zastavení - p. Josef Kuhn, obchodník z Hradce Králové
- Obraz II. zastavení - p. František Gottvald oficiál státních drah na Pražském Předměstí
- Obraz III. zastavení - pí. Morávková choť ředitele školy
- Obraz IV. zastavení - nejmenovaný našinec (rolník Ferbas)
- Obraz V. zastavení - záložna Eliška z Hradce Králové
- Obraz VI. zastavení - p. odp. Antoním Klenka děkan z Chlumce nad

¹¹⁹ Srov. Encyklopedie Hradec Králové, 1 vyd., Garamond, s.r.o. Hradec Králové 201. s. 252.

¹²⁰ Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str.18.

¹²¹ Srov. *Nový kostel Božského Srdce Páně*, Družstevní tiskárny v Hradci Králové, s. 16.; *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str. 9.

¹²² Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str. 9.

Cidlinou

Obraz VII. zastavení - pí. Marie Sehnoutková, vdova po průmyslníku v
Hradci Králové

Obraz VIII. zastavení - Matice Cyrimetodějská na Pražském
Předměstí

Obraz IX. zastavení - sl. Františka Lehmanová, učitelka na Pražském
Předměstí

Obraz X. zastavení - pí. Doucková a Vrtíšková na Pražském Předměstí

Obraz XI. zastavení - pí. Nosková z Lochenic

Obraz XII. zastavení - pí. Bratová z Červeného Kostelce

Obraz XIII. zastavení - pí. Bucháčková a rodina Barabášova z
Pražského Předměstí

Obraz XIV. zastavení - manželé Kaiserlíkovi z Hradce Králové.¹²³

6.2.2.1 Malíř Wenzel Franz Jäger

Wenzel se narodil 4.4.1861. ve Větrově do rodiny řezníka Josefa Jägera. Vystudoval učitelskou školu a nastoupil jako učitel v Raspenavě. V roce 22.11.1884 se oženil s Marií Richterovou, dcerou bohatého továrníka z Raspenavy. Wenzel projevoval umělecké nadání a tento sňatek mu pomohl dostat se roku 1891 do Vídně, kde vystudoval Uměleckoprůmyslovou školu. Studoval u profesorů Hanse Machta, Andrease Grolla, Rudolfa Ribarze. Po této škole přešel do vídeňské Akademie, kde dokončil své malířské umění v roce 1898. V pozdější době si své umění rozšířil v německém Dachau, kde studoval u profesora Adolfa Hölzela. V letech 1901 vystavuje své obrazy v Mnichově a v Drážďanech. V letech 1905-1906 vystavuje své umění i v Praze. Pravidelně vystavuje ve Vídni v galerii Miethke se spolkem Wiener Secesion. Vystavoval společně s umělci G.Klimtem a E. Schiele. Do Raspenavy se trvale vrací v roce 1902, kde žil ve vile Na Kopečku č. 585. Tuto vilu mu postavil jeho bohatý tchán Josef Anton Richter. Dne 8.12. 1928 umírá na mrtvici, které ho ranila v jeho ateliéru. Jeho ostatky jsou uloženy na místním hřbitově.¹²⁴ (obrázek č. 8.)

¹²³ Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str. 8

¹²⁴ Srov. <https://cs.wikipedia.org/wiki/Wenzel_Franz_Jäger>

6.2.3 Křtitelnice

Křtitelnice je zhotovena z mramoru s ručně tepaným poklopem. Křtitelnici zhotovil mladý umělec Zdeněk Veselý a tato křtitelnice je darem pí. Holečkové, manželky pekaře a sl. Růženy Benešové, zakladatelky Svatojánského ústavu v Hradci Králové.¹²⁵

6.2.4 Varhany

Také již nadešel čas vyměnit dosavadní harmonium za varhany. Pan předseda, který byl i senátor u ministerstva školství, sehnal varhany, které byly umístěny ve státním učitelském ústavě v Hradci Králové a byly koupeny za 11.200 Kč.¹²⁶ Varhany byly vyrobeny p. Petrem Emanuelem Štěpánem roce 1900.¹²⁷ V roce 1936 byly varhany převezeny a namontovány do kostela Božského srdce Páně.¹²⁸ Převoz a montáž varhan provedla firma Josef Melzer z Kutné Hory v celkové ceně 24.064 Kč i s elektrickým pohonem. Josef Melzer varhany upravil a rozšířil je o 6 rejstříků.¹²⁹ Dispozici vypracoval vsdp. prelát dr. Hugo Doskočil, ředitel a profesor semináře v Hradci Králové. Sbor zpěváků se s novými varhanami zdokonalil a zmohutněl, zvláště pod vedením Karla Doležala, úředníka státního zastupitelství v Hradci Králové a řídicího učitele p. Piče a p. Víta úředníka ředitelství státních drah. Pan Vít se svou pílí naučil sám na varhany hrát čímž se odstranil problém se sháněním varhaníka.¹³⁰

V roce 1993 byl nástroj pro značnou poruchovost odstaven, byl odpojen hrací stůl, a na jeho místo byly umístěny digitální varhany značky Eminent, na které se hrálo do roku 2012. V tomto roce byl nástroj Petra Emanuela Štěpána zcela zlikvidován, digitální varhany byly deponovány a z Německa byl dovezen starší dvoumanuálový elektropneumatický nástroj od varhanáře Antona Feitha z Paderbornu. Tento nástroj byl původně postaven do kostela v německém Dortmundu. Nástroj přestěhoval, poopravil a instaloval varhanář Bohumil Žlutouk ze Zásady za 800 000 Kč.¹³¹

¹²⁵ Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str. 8

¹²⁶ Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str. 9.

¹²⁷ Srov. *Encyklopedie Hradec Králové*, 1 vyd., Garamond, s.r.o. Hradec Králové 201. s. 252.

¹²⁸ Srov. UHLÍŘ, Václav, *Varhany královéhradecké diecéze*, 1.vyd. Hradec Králové: Garamon, 2007., s. 133.

¹²⁹ Srov. UHLÍŘ, Václav, *Varhany královéhradecké diecéze*, 1.vyd. Hradec Králové: Garamon, 2007., s. 133.

¹³⁰ Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str. 9.

¹³¹ Srov. UHLÍŘ, Václav, *Varhany královéhradecké diecéze*, 1.vyd. Hradec Králové: Garamon, 2007., s. 133.

6.2.4.1 Popis varhan

Varhany od Petra Emanuela Štěpána upravené Josefem Melzerem měly tyto dispozice:

I. man (C - f3, 54)		II. man (C - f3, 54)		Ped (C - d1, 27)	
Principál (nový)	8'	Principál housl.	8'	Principálbas (nový)	16'
Flétna	8'	Kryt	8'	Subbas	16'
Gamba	8'	Dolce	8'	Oktávbas	8'
Salicionál	8'	Vox coelest.	8'		
Roh angl. (komb.)	8'	Portunal (komb.)	8'		
Oktáva	4'	Roh (nový)	8'		
Mixtura		Kvinta (nová z Rohu 8')	2 2/3'		
		Pikola (nová z Rohu 8')	2'		
		Tercie (nová z Rohu 8')	1 3/5'		

spojky: II/I, I/P, II/P, Forte, Pleno, žaluzie, tremolo II.man. (příloha B obrázek č. 10.)

Varhany od Antonína Feitha popravené Bohumilem Žlutkem měly tyto dispozice:

I. man (C - g3, 56)		II. man. (C - g3, 56)		Pedál (C - fl, 30)	
Prinzipal	8'	Liebl. Gedeckt	8'	Subbas	16'
Rohrflöte	8'	Weidenpfeife	8'	Offenbas	8'
Oktave	4'	Trichterflöte	4'	Choralbas	4'
Spitzflöte	4'	Schwiegel	2'	Bauernflöte	2'
Quinte	2 2/3'	Superquinte	1 1/3'	Posaune	16'
Mixtur 5x		Hörlein 2x			
Trompete	8'	Zymbel 3x			
		Krummhorn	8'		

spojky: II/I 16', 8', I/P, II/P

Adl (ad libitum čili volná kombinace), Pedálová kombinace, Crescendo, Tutti, Tremolo II ¹³² (příloha B, obrázek č. 11.)

6.2.4.1.1 Varhaník Petr Emanuel Štěpán

Petr Emanuel Štěpán je jeden z nejvýznamnějších českých stavitelů varhan, ale přesto je veřejnosti neznámý. Narodil se 25.12.1852. v Opočně. Učil se v Dobrušce u Františka Jiráka a po učení odešel do Prahy, kde se zdokonaloval u předních českých varhanářů. Působil i v zahraničí ve Wroclawi v Polsku. V Praze založil vlastní firmu,

¹³² Srov. UHLÍŘ, Václav, *Varhany královéhradecké diecéze*, 1.vyd. Hradec Králové: Garamon, 2007., s. 133.

kteřá byla druhou největší firmou po podniku H. Schiffera. Petrova firma působila 50 let a vyrobila 351 varhan. Své nástroje prodával i do zahraničí do Polska, Slovenska, Rumunska a Ruska. Stavěl i velké chrámové varhany až se třemi manuály a desítkami registrů, ale i malé nástroje. Jako reprezentativní nástroj lze uvést varhany v kostele Sv. Ludmily na náměstí Míru v Praze.¹³³ (příloha B, obrázek č. 9.)

6.2.5 Hlavní oltář a postraní oltáře

6.2.5.1 Hlavní oltář

Hlavní oltář a postranní oltáře jsou dílem žáků a učitelů sochařské školy v Hořicích. Oltář je provedený v románském slohu a jeho postavení stálo 61.000 Kč. Jeho náročné osazení provedli kameníci Václav Henc, Josef Špráchal a Emanuel Malý. Na celou práci dohlížel ředitel školy Josef Vokoun a p. Vít Vrátný. Práce na oltáři začaly již v roce 1909.¹³⁴ Oltář je zhotoven z drahých kamenů, z kararského mramoru a onyxu. Tyto kameny dostal císař František I. od egyptského krále pro námořní chrám Madonna del mare ve městě Pula na Chorvatském poloostrově Istrii.¹³⁵ Toto se událo už v roce 1893 a už tehdy pracovala hořická škola na návrhu oltáře. Ministerstvo školství a národní osvěta v Praze žádaly na italské vládě jen za práci 800.000 Kč.¹³⁶ Po rozpadu Rakouska-Uherska se oltáře dostaly do nového kostela díky působení biskupa Mořice Píchy, předsedy a senátora Jana Soboty, hořického lékaře chirurga Jana Levity a sekčního vedoucího Pižla na ministerstvu školství a národní osvěty v Praze.¹³⁷ Hořičtí kameníci na oltáři odpracovali celkem 112.086 hodin. Sloupy baldachýnu, sokly, stupně pod svícny, prolamované desky, desky pod svícny, hlavice tabernáklu a pilastry se točily, leštily, brousily a řezaly v rukou hořických kameníků a žáků školy po dobu 26 let pod vedením dílovedoucího Josefa Krále a Bohumila Troníčka, kteří na škole vyučovali broušení a leštění kamene. Výše vlastních nákladů přesáhla částku 100.000 Kč. Oltář navrhl vídeňský architekt a později byl oltář doplněn prolamovanými mřížemi a osmi sochami českých světců. Modely k sochám jsou dílem profesora hořické školy

¹³³ Srov. <<http://www.provarhany.cz/clanek/7-Emanuel-Stepan-Petr/index.htm>>

¹³⁴ Srov. MALINA, Jiří, *Hradecké noviny - Nejkrásnější dominantou náměstí 28 října je kostel Božského Srdce Páně*, roč. 12, č. 140, s. 10.

¹³⁵ Srov. MALINA, Jiří, *Hradec Králové-Umělecké památky ve městě na soutoku Labe a Orlice*, 1 vyd. Ústí nad Orlicí: Oftis, 2003, s. 132.; DOUBEK, Zdeněk, *Hradecké noviny - list občanům Východních Čech- žabomyší válka s občan?*, , 30.3.1994, r. 3., č.75, s. 9.

¹³⁶ Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str. 9.

¹³⁷ Srov. MALINA, Jiří, *Hradecké noviny - Nejkrásnější dominantou náměstí 28 října je kostel Božského Srdce Páně*, roč. 12, č. 140, s. 10.; *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str. 9.

Jana Vávry.¹³⁸ Oltář byl vysvěcen 14.8.1932.¹³⁹ Oltář byl konsekrován jeho excelencí biskupem Dr. Mořicem Píchou 1.8.1937.¹⁴⁰ Na počest této události byla v hradeckém Avionu slavnostní hostina a chrámový sbor zazpíval Ecce sacerdos magnus a i státní hymnu. Práce byla vyčíslena na 2.000.000 Kč. a Hradec Králové ji dostal zdarma zásluhou lékaře Jana Levity, který byl v říjnu 1944 umučen německými fašisty.¹⁴¹ Oltář je osvětlen sufitovými žárovkami na spojovacím trámu a šesti elektrickými svícníky z opálového skla.¹⁴²

Z bezpečnostních důvodů byly onyxové sloupy provrtány a celý mramorový baldachýn drží železná konstrukce zhotovená železářskou firmou Ipen v Hradci Králové. Také byly dokoupeny tři mramorové schody a zřízeno elektrické vedení pro oltář. Svatostánek je kovový. Zevnitř Svatostánku jsou měděné desky zlacené v ohni. Tyto desky zhotovila firma Feugler Alois v Praze. Dvířka ke Svatostánku zhotovil umělec Zdeněk Veselý.¹⁴³ (příloha B, obrázek č. 12.)

6.2.5.2 Postraní oltáře

Sošky do postranních oltářů zhotovila firma Feugler v Praze. Jedná se o sochy Madony s Jezulátkem na jednom oltáři a sochu Sv. Josefa na oltáři druhém. Obě dvě sošky stály 16.000 Kč., ale většinu jako dar uhradila pí. Mouková z Lochenic, která darovala 11.000 Kč.¹⁴⁴ Oltáře byli konsekrovány dne 17.2.1935 biskupem Mořicem Píchou.¹⁴⁵

6.2.5.3 Oltář Sv. Václava

V nejkritičtější době plné nebezpečné války byl postaven a posvěcen oltář Sv. Václava. Sochu z kararského mramoru a celý oltář zhotovil učitel kamenické hořické školy p. Vít Vrátný. Model zhotovil profesor Vávra také z hořické školy. Ve spodní

¹³⁸ Srov. Srov. MALINA, Jiří, *Hradec Králové-Umělecké památky ve městě na soutoku Labe a Orlice*, 1. vyd. Ústí nad Orlicí: Ořtis, 2003, s. 132-133.; MALINA, Jiří, *Hradecké noviny - Nejkrásnější dominantou náměstí 28. října je kostel Božského Srdce Páně*, roč. 12, č. 140, s. 10.

¹³⁹ Srov. MALINA, Jiří, *Hradecké noviny - Nejkrásnější dominantou náměstí 28. října je kostel Božského Srdce Páně*, roč. 12, č. 140, s. 10.

¹⁴⁰ Srov. *Pamětní kniha č. 51*, Okresní archiv Hradec Králové, str. 9.-10.

¹⁴¹ Srov. MALINA, Jiří, *Hradecký deník - Kostel Božského Srdce Páně v Hradci Králové je památkou na padlé vojáky diecéze*, roč. 17, č. 179, s. 5.

¹⁴² Srov. *Nový kostel Božského Srdce Páně*, Družstevní tiskárny v Hradci Králové, s. 16.

¹⁴³ Srov. *Pamětní kniha č. 51*, Okresní archiv Hradec Králové, str. 9.

¹⁴⁴ Srov. *Pamětní kniha č. 51*, Okresní archiv Hradec Králové, str. 9.

¹⁴⁵ Srov. *Pamětní kniha č. 51*, Okresní archiv Hradec Králové, str. 10.

části oltáře je kovový reliéf se svatováclavskou tematikou od uměleckého ciseléra Zdeňka Veselého. Oltář byl posvěcen na svátek sv. Václava pár hodin před podepsáním Mnichovské dohody v roce 1938. Nápis "Nedej zahynouti" nad sochou je tedy více než aktuální.¹⁴⁶ (příloha B, obrázek č. 13.)

6.3 Změny v interiéru

Socha Sv. Terezičky byla přemístěna do kaple. Na mramorový podstavec zhotovil Zdeněk Veselý bronzový věnec s nápisem Památce padlých římsko-katolických vojáků ve světové válce z diecéze královéhradecké 1914-1918.¹⁴⁷ Původní hlavní oltář byl přesunut do kaple Božího hrobu, který zhotovila firma Soudil-Jenčovský.¹⁴⁸

6.4 Zřízení duchovní zprávy

Duchovní správa při kostele Božského Srdce Páně byla zřízena na základě rozhodnutí Ministerstva školství, výnosu ze dne 3.7.1933. č. 78922/33-VI a i podle ustanovení §20 zákona ze dne 7.5.1874. č. 50. ř.z. dle intimatu Zemského úřadu v Praze ze dne 12.7.1933. č. 358105. MA 1103/3. 1932. Toto povolení bylo uděleno pod podmínkou, že s aktivováním nové fary bude zrušeno místo II. pomocného duchovního v Kuklenách a že toto místo duchovní správy nebude v budoucnosti pro místního duchovního spojeno s žádným novým výdajem pro náboženskou matici nebo jiné veřejné prostředky. O zřízení nové fary necht' je sepsána erekční listina. Zřízení této duchovní samostatné správy bylo vyhlášeno Biskupským Ordinariátem v Hradci Králové s platností od 1.11.1933.-1938.¹⁴⁹ Zřízení matričního úřadu vedením nových oddacích a úmrtních matrik pro příslušníky církve římsko-katolického farního obvodu s přiznáním těmto matrikám se zpětnou platností ode dne 1.11.1933 veřejné průkaznosti.¹⁵⁰ Tato nová duchovní zpráva již byla samostatná a nepodléhala farní zprávě v Kuklenách. K nové farnosti dle vyhlášení Biskupského Ordinariátu patří také město Pražské Předměstí a osady Farářství a Červený Dvůr a z děkanské duchovní zprávy v Hradci Králové domy v Kydlinovské ulici č. 442, 385, 343, 590, 581, 583, 589, 534, 340, 518, 782, 783 a v ulicích Sádovské, Barákové a Habrmanově č. 384, 403,

¹⁴⁶ Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str. 9.; REJCHRTOVÁ, Jana, *Hradecký deník - Božské Srdce Páně měl být sv. Václav*, 12.9.2008, r. 17, č. 215, s. 7.

¹⁴⁷ Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str.10.

¹⁴⁸ Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str. 9.-10.

¹⁴⁹ Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str.10.

¹⁵⁰ Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str.10-11.

405, 434, 558, 547, 546, 557, 338, 594, 595, 596, 597, 598, 451, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 494, 495, 475 a 476.¹⁵¹

6.4.1 Dary ke zřízení duchovní zprávy

K této události dostala Jednota další dary. Zlacený kalich s obrázkou od sestry a profesora Fajsce z Jíčina, druhý kalich od děkana Štěpána Dvořáka ze Skutče, pacifikát od sl. Černíkové z pozůstalosti Šonoka v Týništi a bohoslužebné roucho z pozůstalosti faráře Rameše a další drobnější věci s missaly.¹⁵² Velký kříž s Ukřižovaným Kristem dar od J.U. Dr. Česáka a jeho matky musel být odstraněn pro neestetickou podobu Ukřižovaného Krista, která spíše urážela než povzbuzovala ke zbožnosti. Tělo jest uloženo v depositories kostela. Velký kříž v postranní kapli je také dar Dr. Česáka a jeho matky, který upravila firma Soudil-Jenčovský (hlava je předělaná celá). Tento kříž byl umístěn v chodbě domu pí. Česákové, který byl mezi rezidencemi kanovníckými. Klekátko daroval bednář p. Němec z Hradce Králové. Poutní soška Panny Marie s Jezulátkem je dar p. Matějky železničáře. Soška je přes 200 let stará a pochází z jižních Čech. Obraz Korunování Panny Marie v nebesích pochází od akademického malíře Vacka z roku 1840. Malíř Vacek byl synovec hradeckého děkana Leovegarda Vacka. Obraz byl koupen za 3000 Kč. proboštem Reylem a opraven s náklady 1.200 Kč. kostelní Jednotou.¹⁵³

Věnování od biskupské konsistoře:

Nejdůstojnější Biskupská konsistoř v Hradci Králové oznamuje dne 7.5.1942, aby do Pamětní knihy bylo zapsáno, že u Nejdůstojnější Biskupské konsistoře uloženy byly tři spisy pod číslem 5466 o věnování vill, č. pop. 442 a 548. pro Jednotu a číslo pop. 442 v Kydlínovské ulici jest farní budovou faráře na Pražském Předměstí.¹⁵⁴

6.5 Vyznamenání funkcionářů kostelní jednoty

Z funkcionářů Kostelní jednoty byli p. vrchní rada ředitelství státních drah Ing. Josef Sója, p. inspektor státních drah Ladislav Haniš a oficiál státních drah vyznamenáni sv. Otcem Piem II. záslužným křížem: " Pro Ecclesia et Pontifice" p. předseda byl jmenován papežským komořím a v roce 1938 byl jmenován jako senátor papežským

¹⁵¹ Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str.11.

¹⁵² Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str.18.

¹⁵³ Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str.18.

¹⁵⁴ Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str.18.

prelátem.¹⁵⁵

6.6 Splacení poslední částky dluhu

Poslední zbytky dluhu si členové Jednoty rozdělili na šest splátek, z nichž první dvě již byly zaplacené. Věřitelé od 1.1.1940 zbyli již jen dva. Jednota vzpomíná na zakladatele kongregace bratří Svátosti generála této kongregace Petra, jenž říkal: "Laik staví dům, když má peníze připraveny, kněz postaví základní kámen a doufá v Prozřetelnost Boží, která o další se postará. Jednali jsme tak i my a proto můžeme i my dnes zvolati *Ju Te Domine speravi non confundar in aeternum.*"¹⁵⁶

6.7 Jmenování prvofaráře při kostele Božského Srdce Páně

Dne 15.7.1935 byl jmenován administrátorem *excurrento* vdp. Josef Křištof, farář v Plotišti nad Labem. A dne 1.8. 1936 byl Josef Křištof jmenován prvofarářem na Pražském Předměstí. Za jeho působení byl v roce 1937 postaven nový hlavní oltář a dřívější byl přesunut do postraní kaple Božího hrobu. Tentýž rok se konal z tohoto farního kostela diecézní eucharistický průvod při sjezdu katolíků v Hradci Králové. V roce 1940 zde byli pořádány sv. Misie vdp. Otcí Jesuity a sice vdp. Josefem Vondrou z Prahy a vdp. Františkem Domesem z Hradce Králové. Úspěch Misii byl s pomocí Boží velmi pěkný, neboť téměř 2.000 kajícíků přistoupilo ke společnému svatému přijímání.¹⁵⁷

V lednu 1941 pořádal ve zdejším chrámu *triduum kalesian* odp. Jan Vtípil z Pardubic také s velice pěkným úspěchem. V červnu téhož roku se zde konala další obnova Misie pořádaná veledůstojnými členy řádu Tovaryšstva Ježíšova vdp. Josefem Vondrou a vdp. Adolfem Pelikánem z Velehradu. Obnova sv. Misie převyšovala svým počtem sv. zpovědí a sv. přijímání předchozí obnovy a závěr se konal průvod ulicemi města s Nejsvětější Svátostí Oltářní.

Po nastoupení do úřadu zavedl první farář druhou mši svatou o nedělích a zasvěcených svátcích. Každou první neděli v měsíci zavedl pobožnost Klanění před vystavenou Nejsvětější Svátostí Oltářní, druhou neděli pobožnost sv. růžence s rozjímáním a každý první pátek v měsíci společné sv. přijímání k účtě Božského Srdce

¹⁵⁵ Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str.11.

¹⁵⁶ Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str.11.

¹⁵⁷ Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str.19.

Páně. Velice horlivě a vydatně pomáhal nezištně v duchovní správě vysocedůstojný Pán konsistorní rada, katecheta p. Karel Hubert, který horlivě zpovídal, kázal, přísliboval sv. umírajících nemocným a vypomáhal při všech církevních slavnostech.¹⁵⁸

Po dobu svého pobytu v Hradci Králové vykonával o hlavních svátcích v celém církevním roce slavnostní Bohoslužby s asistencí vysocedůstojný Pán papežský prelát Msgre. Th.Dr. Jan Sobota, nyní probošt Poděbradský. Po jeho odchodu do Poděbrad všechny tyto funkce vykonával vysocedůstojný Pán Msgre. konsistorní rada Th. Dr. Bunýšek za asistence bohoslovců. Prvofarář vldp. Josef Kryštof byl dne 1.8.1942. jmenován děkanem a biskupský vikářem v Chrastí u Chrudimy, kam se odstěhoval 9.8.1942 po odevzdání svého úřadu svému nástupci vdp. Václavu Talackovi z České Třebové, který byl jmenován po druhém vypsaném konkurzu Jeho Excellencí biskupem Mořicem Píchou farářem na Pražském Předměstí s platností od 1.6.1943.¹⁵⁹

Biskupská konsisitoř dne 2.6.1942. vydala toto prohlášení:

Všem Důstojným duchovním zprávám!

Pro výjimečný stav není dovoleno letos konati průvody Božítělové dne 7.6. mimo kostel. Neuposlechnutí tohoto rozkazu má v zápětí nejtěžší tresty.

Karel Keppl v.r. generální vikář¹⁶⁰

7 **Období 2. světové války**

7.1 Již ne dům dlužníků, ale dům Boží

Na valné hromadě dne 21.1.1943. konstatoval předseda Msgre. Jan Sobota, že už dne 25.11.1942. chtěl oznámit Jeho Excellenci biskupovi M. Píchovi, že farní kostel Božského Srdce Páně již není domem věřitelů, ale skutečně Domem Božím.

Poslední dluh přes 70.000 Kč. byl zaplacen pojistkami, které převzal předseda Dr. Sobota a premie si již sám doplatí akciemi banky. Odkazy sl. Růženy Buršové 20.000 Kč složí ještě v tomto roce Kostelní Jednota na vkladní knížku na jeden rok a od roku

¹⁵⁸ Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str.19.

¹⁵⁹ Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str.19.-20.

¹⁶⁰ Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str.20.

1943 začíná úrok. Z tohoto úroku uhradí Jednota kostelní prádlo.¹⁶¹

Nový farář Václav Talacko hlásil předsedovi, že obnos 20.000 Kč jest složen a na druhé knížce je uloženo 41.000 Kč na další potřeby a obrazy kostela. Tím si Božské Srdce Páně do halěře zaplatilo svůj stánek. Božské Srdce Páně budiž všem dobrodincům Odplatitelem nejštedřejším a i těm, kteří někdy i ze zloby dílu tak velkolepému činily překážky. Tímto skončil předseda Dr. Sobota svou 20 letou práci okolo postavení stánku Božskému Srdci Páně a zřízení farnosti na Pražském Předměstí. Odevzdal nástupcům svou funkci s přáním, aby Božské srdce Páně co nejvíce ctitelů k Sobě přitáhlo a žehnilo celé této nové farnosti.¹⁶²

Papežský prelát Thesl. Mil. a SS.Canon. Doktor Msgre Jan Sobota, cm. prof. thelogie, infulovaný probošt, biskupský vikář, konsistorní rada a čestný člen Jednoty pro stavbu a vydržování kostela na Pražském Předměstí t.č. v činné službě v Poděbradech.¹⁶³

7.2 Události l.p. 1943

V březnu tohoto roku byla provedena oprava a doplnění elektrického osvětlení chrámu. Pod kůrem byla instalována tři nová osvětlovací tělesa a v baldachýnu oltáře postaveny dva reflektory. Všechno elektrické osvětlení kostela bylo soustředěno na rozvodnou desku v sakristii. Tuto opravu provedla firma Capoušek v Hradci Králové ke spojení v ceně 2.835 Kč.

V postní době od 14.2. měl všechna postní kázání vldp. Karel Zavadský, superior z Hradce Králové. Průvod ke Vzkříšení Páně se konal jen v kostele a vedl jej vldp. Josef Buryšek, profesor a vicerektor kněžského semináře.

V květnu se denně konaly májové pobožnosti s požehnáním, na nichž kázal zdejší administrátor Václav Talacka dle J.Krajčí O velikosti Panny Marie. V neděli 30. května se konalo zasvěcení celé farnosti Neposkvrněnému Srdci blahoslavené Panny Marie. V tento měsíc také daroval chrámu Páně reliéf Panny Marie vyřezaný z jednoho kusu dřeva samouk řezbář p. Jan Heský, vrchní adjunkt drah v Mladé Boleslavi. Reliéf věnoval, jako poděkování z vděčnosti za uzdravení syna.¹⁶⁴

¹⁶¹ Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str. 20.

¹⁶² Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str. 20.

¹⁶³ Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str. 20.

¹⁶⁴ Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str. 22.

Od 1.6. byl ustanoven zdejší farářem dosavadní administrátor Václav Talacko. Uvedení druhého zdejšího faráře se konalo 20.6. ve tři hodiny odpoledne. Slavnostní kázání k této události pronesl Msgre. Josef Buryšek. Uvedení vykonal vldp. generální vikář Karel Keppl. Dále byli účastni Msgre. Jan Brabec, děkan a kanovník v Hradci Králové, vldp. Josef Paulus, biskup vikář a farář na Pouchově, Josef Doležal, ředitel Boromea, František Kubíček, Karel Hubert katecheta, Petr Štěpánek biskup. vikář, Josef Kašpar, farář v Býšti, František Pospíšil, konsistorní sekretář.¹⁶⁵

Na zdejší faru se 5.6. přistěhoval Josef Doležal, neboť Boromeum bylo zabráno říšskými úřady. Pobožnosti v červnu k Nejsvětějšímu Srdci Páně byly denně při mši svaté. Byla také provedena malba u vchodů, na pilířích a na stěnách do výše asi 1,5 metru. Nově byla vymalována i sakristie a schodiště před sakristií do 1 poschodí p. Josefem Kudrem za 1.623 Kč.¹⁶⁶

V měsíci srpnu a září byla provedena generální oprava střešní krytiny na chrámu. Západní část směrem ke Kuklenám byla pobita novými taškami tzv. vlnovkami či esovkami firmy Slavík z Hrochova Týnce. Přední část k městu byla důkladně opravena zbylými taškami. Opravu provedl mistr pokrývač Štěpán Delner, nástupce p. Votruby z Hradce Králové. Na pomoc si přibral 3 dělníky od pokrývače p. Motyčky z Hradce Králové. Tito dělníci mu ale odmítli pracovat za Jednotou smluvené ceny. Ale přes všechny obtíže způsobené válečnými poměry byla i tak střecha za 8 týdnů opravená. Stavitelský dozor na požádání biskupské konsistoře vykonal ing. Liška z Hradce Králové. Celkový náklad opravy i s dozorem činil 45.000 Kč. Klempířské práce provedla firma Špaček z Kuklen. V září byl pro oltář sv. Václava koupen oltářní kámen a autentita sv. ostatků je přiložena.¹⁶⁷ (příloha B, obrázek č. 14.)

V říjnu byly provedeny natěračské práce žaluzií ve věži, vchodových dveří do sakristie a ke kůru, dveří na dvorku a železných mříží před hlavním vchodem. Tyto práce prováděla firma Fejgl z Hradce Králové s nákladem 3.454 Kč a 50 haléřů.

Také se konaly každý den večer růžencové pobožnosti před vystavenou Nejsvětější Svátostí oltářní. V předvečer narození Páně ve 4 hodiny odpoledne byla s induktu sv. Otce s dovolením biskupa sloužena slavnostní půlnoční mše. Účast věřících

¹⁶⁵ Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str.22.

¹⁶⁶ Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str.22.

¹⁶⁷ Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str.23.

byla velice hojná.¹⁶⁸

7.3 Právní poměr mezi Jednotou pro stavbu a udržování kostela a farním beneficiem na Pražském Předměstí

Dopis Jednoty

Nejdůstojnějšímu Biskupskému Ordinariátu v Hradci Králové

Jednota pro stavbu a udržování kostela na Pražském Předměstí dovoluje si uctivě oznámiti, že dle přání a ustanovení Jeho Excellence ode dne zaplacení dluhu kostela ponechala všechny sbírky i členské příspěvky ve prospěch kostela. Dr. farář Talocko ukládá je na vkladní knížku a na druhé vkladní knížce jest uložen vinkulovaný kapitál 20.000 Kč, darovaný sl. Burešovou z Hradce Králové č. 269. Úroky jsou volné na pořizování kostelního prádla, resp. paramentů dle přání dávkyně. Pan farář ze sbírek platí kostelní běžné potřeby a eventuelní opravy kostela a fary. Každoročně musí předložit podrobné a úhrnné výpisy ze zádušních účtů biskupské konsistoři, jako činí jinde všichni benefičiáti. Účty podpisuje farář biskupský vikář a ordinariátní komisař, dle přání Jeho Excellence ustanovený ordinariátní revizor.

Výdaje za opravy kostela a fary posuzuje ordinariátní komisař, který podá dobrozdání o opravách a bezplatných rozpočtech, zda opravy všechny jsou nutné a rozpočtu přiměřené a zašle prostřednictvím farního úřadu nebo přímo spisy biskupské konsistoři ku přezkoušení a ke schválení, nebo zamítnutí částečnému. Myslíme, že toto stanovisko úplně odpovídá přání, resp. nařízení nejdůstojnějšího Biskupského Ordinariátu. Jednota pro stavbu a udržování kostela na Pražském Předměstí nemá ve všech těchto uvedených záležitostech nejmenší ingerence, i když má dosud předsedou p. probošta Dr. Sobotu.¹⁶⁹

Poněvadž účel Jednoty dosud trvá, nerozejde se, ale nadále bude ukládati na vlastní vkladní knížku členské příspěvky, dary, které mimo kostel přímo obdrží a sbírky, které by k svému účelu na Pražském Předměstí nebo i jinde vykonala. Příležitostně požádá Jednota s přiloženým rozpočtem farní úřad o pořízení potřebných věcí pro kostel. Ten se postará o další schválení biskupské konsistoře a po schválení nové pořízené věci uhradí sama.

¹⁶⁸ Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str.23.

¹⁶⁹ Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str.24.

V Hradci Králové dne 5.5. 1944.

Jan Řehák místopředseda, Marie Adamová jednatel, Dr. Jan Sobota předseda.¹⁷⁰

Poněvadž Jeho Excellence snad není spokojena s placením dluhu Ordinariátnímu fondu - vilou darovanou pí. Štěpánkovou, dovoluji si projevit svůj skromný úsudek v této záležitosti.

Fond tento založila Jeho Eminence ze sbírek, zaslaných duchovenstvem na církevní účely před založením spolku Kněžského dorostu. Bylo mi zapůjčeno 300.000 Kč, ale Jeho Eminence mi potom řekla, že dává na okna 30.000 Kč, které si máme strhnouti u dluhu 300.000 Kč. Tedy jest patrné, že tak přísně netrvala na tom, že peníze ty věnované na církevní účely musí se vrátit Ordinariátnímu fondu pro Kněžský dorost, zvláště když založený spolek pro kněžský dorost měl již velký majetek. Když svého času Jeho Excellence mi řekla, že bude žádati splacení 270.000 Kč Ordinariátnímu fondu, vyvolal jsem usnesení valné hromady Jednoty, kterým bylo rozhodnuto uhraditi dluh vilou darovanou pí. Štěpánkovou.

To jsem také po valné hromadě Jeho Excellenci dovolil si ústně oznámiti. Poněvadž posledně mně Jeho Excellence ráčila říci, že villa pí. Štěpánkové té ceny nemá, dovoluji si podotknouti toto. Před válkou jsme za villu dostávali 200.000 Kč a myslím, že dnes má cenu větší. Kdybychom obnos 270.000 Kč složili, bylo by se z něho platilo 100.000 Kč jako dávka z fondů (a p. kancléř může sdělit, kolik z něho zaplatil nejdůstojnější biskup Hais, určeného pro sirotčinec v Kostelci nad Orlicí). Dávka byla značná i z fondu pro almužny žebrákům, jak jest známo z Poděbrad a z Rychnova nad Kněžnou. Myslím proto, že těch 100.000 Kč by se nám mohlo milostivě sleviti, poněvadž jsme je realitou zachránili.

Kdybychom však fond nepoškozovali, platili bychom ročně ze 170.000 Kč úrok 2,425% od letošního roku, t.j. 4.122 Kč a 50 haléřů, který by platila z uloženého fondu spořitelna. (1.000 Kč, kterých může spolek Jednota postrádati, nám dá pí. Štěpánková a 3.122 Kč a 50 h Laický apoštolát nájemného, které za apoštolát by uhradil Svaz charity).

Kdyby však Jeho Excellence ráčila trvati na tom zaplacení 270.000 Kč, prosím o

¹⁷⁰ Srov. Pamětní kniha č.51, Okresní archiv Hradec Králové, str.24.

milostivé schválení, aby celý obnos byl na splátky, při placení úroků ze 170.000 Kč zaplacen ze zádušního jmění farního kostela na Pražském Předměstí, který by již dnes mohl jistě 70.000 Kč na dluh složit.

Jsem přesvědčen, že s požehnáním Božím, které stále kostel Božského Srdce Páně doprovází, v nejbližší době bude shromážděn zde veliký majetek.

O milostivé schválení první záležitosti a rozhodnutí i v této účtivě prosí

*Dr. Jan Sobota, předseda Jednoty pro stavbu a udržování kostela v
Pražském Předměstí¹⁷¹*

7.4 Události l.p. 1944

I tento rok byl poznamenám krutou světovou válkou. Bylo přísně nařízeno dodržovat předpis zatemňování oken, které platilo již od 4 hodin odpoledne. Největší potíží byla v kostele, kde z technických důvodů nebylo možné instalovat zatemňovací zařízení. Po vyhlášení leteckého poplachu po 24 hod. mohl býti z nařízení německých říšských úřadů kostel otevřen až po 10 hodině a pak směly být slouženy mše svaté. Několikrát se tento případ udál. Hlavní vchod do kostela byl uzavřen. ale mše svaté se sloužily pravidelně a věřící chodili na mši přes sakristii.¹⁷²

Nařízení v novinách:

Církevní úkony po letecké výstraze. Rozhodnutím říšského hlavního bezpečnostního úřadu bylo znovu jasně stanoveno, že ve dnech po letecké výstraze se mohou konati bohoslužby v obvyklé stanovené době. Omezení pro bohoslužby ve dnech po leteckém poplachu zůstávají však v nezměněné platnosti. Letecké výstraha jest trojí vysoký trvalý tón během jedné minuty.¹⁷³

Všechna postní kázání měl vldp. František Šital, spirituál a kněz semináře. Slavnost vzkříšení mohla býti jen v kostele, venkovní průvod byl zakázán německými říšskými úřady.

V květnu při májových pobožnostech denně kázal farář Talacko o pozemském životě blahoslavené Panny Marie dle knihy Emanuela Žáka - Měsíc svaté Panny nazaretské. Dvakrát v týdně kázal vldp. Josef Doležal ředitel Boromea, který po zabrání

¹⁷¹ Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str.25.

¹⁷² Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str.26.

¹⁷³ Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str.26.

Boromea bydlel zde na faře a ochotně vypomáhal duchovní správě. O nedělních májových pobožnostech kázal vldp. František Šital. Průvod Božího Těla se konal jen v kostele dle nařízení německých úřadů. Svátek Božího Těla byl prohlášen za pracovní den. Velmi přísné bylo nařízení, že bohoslužby se nesmějí konat před 8 hodinou ranní a nesmějí začít odpoledne po 17 hodině. Velmi často se stávalo, že byl letecký poplach vyhlášen okolo 12 hodiny. 10 září byli tak přerušeny velké služby Boží. Proto s povolením biskupské konsistoře byly posunuty druhé služby Boží na 10 hodinu.¹⁷⁴

Při leteckém náletu na Pardubice se dveře kostela tak třásly, jakoby s nimi někdo co nejprudčeji lomcoval. Leteckými poplachy nejvíce trpělo vyučování náboženství. Školy dostávaly leteckou výstrahu, takže skoro denně děti již v 9 - 10 hod. utíkaly domů.¹⁷⁵

V říjnu byly zrušeny denní pobožnosti. A jelikož tohoto roku připadl Štědrý den na neděli, bylo zde konáno tridium (24-26.12), které měl vldp. Bernard Sitrun. Půlnoční mše na Štědrý den byla v 4 hodině odpolední, za hojné účasti věřících. Válečné trampoty neustávaly a stupňovaly se. Mnohdy bylo mnoho lidí nuceno odejít pracovat do Říše. Proto pak lidé hledali pomoc u Pána a u Rodičky Boží. V kostele byli lidé skrytým způsobem posilováni v důvěře v Boha a ve vítězství pravdy, práva a svobody.¹⁷⁶

7.5 Události l.p. 1945

Počátkem tohoto roku kvůli ustupující německé frontě přicházeli a procházeli městem transporty prchajících Němců a civilního obyvatelstva za Slezska a východního Německa. Všechny školy byly zabrány jako vojenské lazarety. Ředitelství měšťanské školy bylo v suterénu v domě U Ludyšků. Děti se střídavě učily v hospodách. Náboženství se učilo pravidelně pro místní žáky v sakristii a v místnosti nad sakristií. Nervozita lidí vzrůstala, neboť se přibližovala válečná fronta.¹⁷⁷ Transporty zajatců z koncentračních táborů byly obyvatelstvem s láskou pozdravovány a podporovány. Přezalostným dojmem působily transporty ruských zajatců.

Postní kázání měl vldp. Bernard Sitrun a slavnost vzkříšení byla stále jen v

¹⁷⁴ Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str.26.

¹⁷⁵ Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str.26.

¹⁷⁶ Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str.26.

¹⁷⁷ Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str.27.

kostele. Dne 5.5 v sobotu rozhlas přinesl zprávu o Pražském povstání a lidé začali k 11 hodině strhávat německé a dvojjazyčné nápisy. Děti byly ze škol pouštěny domů. Tabulka na faře byla stržena a hozená přes plot. Za poledne za pomoci p. Aloise Šubrt, p. Jindřicha Netopila a stavitele Černého bylo strženo veliké "V", které z nařízení úřadů bylo umístěno nad vchodem do kostela. Večer po májové bohoslužbě byla zazpívána státní hymna. Výuka dětí do konce školního roku stále probíhala po hospodách, neboť školy byly obsazené ruskou armádou. Boží Tělo bylo slaveno další neděli a už s průvodem venku. Půlnoční byla opět v 4 hodiny odpoledne.¹⁷⁸

8 Období po 2 světové válce

8.1 Události l.p. 1946

Náboženské poměry se ve svobodném a demokratickém státě nevyvíjely tak, jak si katolíci představovali. Především to byly národní směny, které nařizovaly národu povinnost pracovat i v neděli. Kříže ze škol byly odstraněny a v rozhlas šířil mezilidské bezvěří. Ve školách byla zavedena politická výchova a byla zneužívána k propagaci marxismu a leninismu. Stále více a více se ozývaly hlasy pro zrušení církevních svátků a proti restitucím církevních škol a zachování církevního majetku. Dne 26.5. se konaly volby do ústavou daného shromáždění. Biskup vydal pastýřský list, ukládající katolíkům povinnost voliti stranu, umožňující svobodu a rozvoj církve. Bohužel v těchto volbách zvítězily nepřátelské strany a strana křesťanská skončila na posledním 3. místě.¹⁷⁹

Od chrámového družstva v Pelhřimově byl objednan nový mešní kalich. Stál okolo 6.000 Kč, byl celý ze stříbra a pozlacený v ohni a byl také posvěcen.¹⁸⁰ (příloha B, obrázek č. 15.)

O Vánocích se také v kostele stavěl Betlém, který byl vypůjčený od firmy Soudil a Jenčovský. Jelikož byly figurky nesourodé, bylo voláno po novém Betlému. Tento nový Betlém byl zhotoven farníkem p. Konstantinem Smokem, který měl řezbářsko-sochařský atelier v Hradci Králové na Velkém náměstí. Betlém stál i s osvětlením a

¹⁷⁸ Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str.27.

¹⁷⁹ Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str.28.

¹⁸⁰ Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str.28.

vedením 33.150 Kč.¹⁸¹

Na měšťanské a obecné škole v této době již 10 let vyučovala laická katechetka Marie Švadlenková. Jelikož vyučovala z pověření duchovní správy, byla placena jen za odučené hodiny. Její finanční situace byla těžká, neboť dostávala 5 Kč a 70h za hodinu, ale učitelé na měšťanských školách měli 6 Kč 80h za hodinu. Proto bylo žádáno na Zemské školní radě, aby zde bylo vyučování systemisačné a ne katechetské. Tato žádost byla kladně vyřízena a byla i kladně vyřízena žádost, aby sl. Marie Švadlenková byla na toto místo dosazena. Vyučuje na chlapecké měšťanské škole a na obou obecných školách a celkem má 29 hodiny týdně.¹⁸² (příloha B, obrázek č. 16.)

Na místě zvaném Na Špici stávala naproti chrámu socha sv. Jana Nepomuckého. Tento pozemek ale koupil podnikatel Petrof a sochu nechal odstranit a byla uložena do kouta na dvoře zdejší radnice. Hostinský František Panenka z Pražského Předměstí projevil zájem, že by sochu postavil na svém pozemku, jak si to přál jeho zemřelý otec. Se svolením biskupské konsistoře a milostivého výboru byla socha počátkem května převezena synovcem p. Panenky na jeho zahradu. Tam byla postavena ing. K Liškou, stavitelem v Hradci Králové a opravena sochařem Škodou ze Slezského Předměstí. Práce za postavení sochy stály 3.464 Kč a oprava sochy 2.000 Kč. Hlazení provedl Konstantin Šmok za 1.875 Kč v roce 1947, protože pro nedostatek času nemohla býti práce provedena v roce 1946 před svěcením sochy.¹⁸³ (příloha B, obrázek č.17 a 18.)

Slavnost svěcení sochy se konala 18.5. 1946 v neděli odpoledne na svátek Jana Nepomuckého. Před sochou byla postavena přenosná kazatelna, k tomuto účelu zhotovená na náklad farního kostela truhlářem Jaroslavem Vejnardem z Velkého náměstí. Svěcení začalo průvodem z farního chrámu Páně. Průvod vedl vsdp. Josef Křištof, biskupský vikář a děkan v Chrasti u Chrudimi. Ten i sochu posvětil a měl nadšené kázání. Místní duchovní správce farář Václav Talacko prohlásil, že v neděli po svátku Jana Nepomuckého je ve Farářství pouť a že tuto neděli bude každoročně konáno procesí k soše.¹⁸⁴

¹⁸¹ Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str.28.

¹⁸² Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str.29.

¹⁸³ Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str.30.

¹⁸⁴ Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str.30.

8.2 Události l.p. 1947

Tohoto roku v únoru byla mimořádná zima a tak se náboženství několik dnů nevyučovalo pro nedostatek uhlí. Také bylo veliké sucho a od jara do svátku Všech svatých nebyl vydatný déšť. Velikou událostí byly svatovojtěšské oslavy 950 let výročí od smrti sv. Vojtěcha. Vzácný ostatek, lebka sv. Vojtěcha, putovala po českých zemích, moravské a slovenské. 24.4. byla lebka vystavena v Libici nad Cidlinou, 25.4. v Pardubicích a 26.4. v sobotu v Hradci Králové. V tento den ve 3 hodiny odpoledne přijel do chrámu na Pražském Předměstí biskup Mořic Pícha. Na prahu chrámu ho přivítal místní farář Václav Talacko. Po přivítání biskupa M. Píchy byla lebka sv. Vojtěcha přinesena p. kanovníkem Boháčem z Hradce Králové a p. kanovníkem Tittlem z Prahy. Před kostelem byl ozdobný stánek a tam byla lebka vystavena. Nejdříve se přišel poklonit biskup, pak zastupitel katolické akce František Barabáš a předseda Místního národního výboru Dr. Jan Němec. Pak byla lebka v křišťálové schránce nesena na zvláštních nosítkách s průvodem do katedrály Sv. Ducha. Pobožnost a kázání k Sv. Vojtěchu měl sám biskup. Katedrála byla celou noc otevřena. Druhý den v neděli byla pontifikační mše a rozloučení se sv. hostem. Lebka pak putovala do Hořic.¹⁸⁵ (příloha B, obrázek č. 19 a 20)

8.3 Události l.p. 1948

Po politických událostech 26.2. přestaly vycházet katolické časopisy. Nejdříve Katolík a potom Neděle a Rozsévač. Na květnou neděli byla vyhlášena národní směna vítězství a i děti musely do školy. Svěcení ratolestí a pašije se mší se konaly tohoto dne až večer v 5 hodin. (příloha B, obrázek č. 21)

V tuto dobu pí. Anna Amchová darovala zdejšímu chrámu Páně veliký obraz sv. Jana Boska, který namaloval akademický malíř Selinský z Prahy podle originálu, který je v Praze II v kostele Na Příkopěch. Rám k obrazu zhotovil mistr řezbář Šmok z Hradce Králové za 3.500 Kč. Ku příležitosti svěcení tohoto obrazu konala se v chrámu duchovní obnova.¹⁸⁶ (příloha B, obrázek č. 22 a 23)

Svátek sv. Václava byl vyhlášen pracovním dnem a proto mše svatá musela být

¹⁸⁵ Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str.33.

¹⁸⁶ Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str.35.

až večer místo 10 hodin dopoledne. Stejně tak tomu bylo i na svátek Neposkvrněného Početí Panny Marie dne 8.12.¹⁸⁷ (příloha B. obrázek č. 24)

Také se tento rok vyskytla epidemie obrny a tak začal školní rok až 30.9. Na Vánoce vydala duchovní správa v nákladu 1.500 výtisků malý farní věstník.¹⁸⁸

9 Současnost

Rokem 1948 končí záznamy Pamětní knihy. O období od tohoto roku až do roku 1993 se mi nepodařilo vypátrat žádné záznamy a informace o dění v kostele. První zmínkou po více jak 60 letech je zpráva o katastrofálním stavu střechy kostela. Při vydatnějším dešti nestačí ani několik kbelíků na zachycení zatékající vody. Oprava střechy je neodkladná a rozpočet na opravu činí 750.000 Kč, což pro malou skupinu farního společenství, které tvoří převážně starší lidé, je veliká částka. Farnost proto prosí všechny ostatní o finanční výpomoc. Kostel byl postaven a udržován pouze z darů věřících občanů, kteří cítili sounáležitost s městem, s kostelem a hlavně s vědomím, že chrám je dům Boží a Bůh je láska a dobro. Kostel je otevřen každý den a může sem kdokoli přijít a procítit velebné ticho, tak důležité pro naše duše. Bohoslužby jsou tu každý den od 18 hodin a v neděli ještě v 8 hodin a před začátkem je možné setkání s knězem buď k duchovnímu rozhovoru a nebo ve svátosti smíření.¹⁸⁹

10 Závěr

Kostel byl v době svého vzniku vystavěn s úmyslem vytvořit duchovní zázemí na tehdy okrajové části města. Postupem času se území nově vzniklé farnosti proměnilo na živou obchodní zónu a kostel začal sloužit také lidem, kteří zde nemají trvalé bydliště, ale přijíždějí sem za nákupy a jinými službami. Bohoslužeb v kostele Božského Srdce Páně se zúčastňuje nemalá část lidí, žijících či přijíždějících do města. A jak vypovídá současný farář a kanovník Zdeněk Novák, na tuto farnost se nelze dívat klasickým pohledem jako na jasně ohraničené území, ale spíše jako na typicky velkoměstskou farnost. Snad jediná podobná farnost v diecési je farnost v Pardubicích.¹⁹⁰

¹⁸⁷ Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str.36.

¹⁸⁸ Srov. *Pamětní kniha č.51*, Okresní archiv Hradec Králové, str.36.

¹⁸⁹ Srov. VOSLAŘOVÁ, Eva, *Hradecké noviny - Kostel potřebuje novou střechu*, roč. 2, č. 300, s. 8.

¹⁹⁰ Srov. BÁRTA, Luděk, *IKD - Kostel Božského srdce Páně*, roč. 22, č. 7-8 (2012), s. 14.

Farnost letos slaví výročí 80 let od vysvěcení kostela. Oslava výročí vysvěcení kostela nebyla záležitostí jednoho dne 14.8., ale byla rozložena na celý rok. 10 června proběhlo požehnání nových varhan. Na podzim se uskutečnila řada koncertů. Hlavní slavnost proběhla 12.8. v 8 hodin, kdy se slavnostní mše svaté zúčastnil i současný biskup Jan Vokál.¹⁹¹

A není náhodou, že stejné výročí slaví kostel dokonce i shodného zasvěcení v Praze na Vinohradech. A proč ve stejnou dobu byly zakládány kostely se stejným zasvěcením? Na tuto otázku opět odpovídá páter Zdeněk Novák: *"Je to dané s duchovní atmosférou v církvi na přelomu 19. a 20. století. Důležitým momentem v oživení úcty k Ježíšovu srdci bylo svatořečení francouzské řeholnice Markéty Marie Alacoque, ke kterému došlo v roce 1920. Nesmíme zapomenout ani na vznešený vzor pro kostely a kaple zasvěcované Božskému Srdci Páně. Kostel Sacré-Coeur na Montmatru v Paříži, který byl vysvěcen v roce 1919. Velkoměsto nad Seinou tehdy získalo svůj pomyslný duchovní střed, kde se dodnes koná celodenní výstava Nejsvětější svátosti a věřící tak mají možnost prožít uprostřed ruchu města chvíli ztišení a vnitřní modlitby."* V Hradci Králové to byla snaha vybudovat památník padlým katolickým vojákům této diecéze: *"Ono předznamenání účelu kostela je svým způsobem aktuální i dnes, kdy jako jeden z mála hradeckých kostelů nabízí, jak občas rád říkám, poklad otevřených dveří. Dnes se sem většinou lidé nepřicházejí modlit za padlé vojáky, ale přinášejí s sebou radosti, bolesti a těžkosti své i svých blízkých, které pro změnu nese naše doba."*¹⁹²

¹⁹¹ Srov. BÁRTA, Luděk, *IKD - Kostel Božského srdce Páně*, roč. 22, č. 7-8 (2012), s. 14.

¹⁹² Srov. BÁRTA, Luděk, *IKD - Kostel Božského srdce Páně*, roč. 22, č. 7-8 (2012), s. 14.

11 Seznam použité literatury a pramenů

Seznam pramenů:

Evidenční list nemovité kulturní památky a doplňkový list kulturní památky, NPÚ UOP, Jaroměř-Josefov, 1983, 2006

Kraj královéhradecký: orgán národní strany svobodomyslné v severovýchodních čechách - Svěcení nového katolického kostela na Pražském Předměstí, 20.8..1932, r. 23, č. 58, s. 3.

Pamětní kniha č. 5. Hradec Králové: Okresní archiv

Štít - Nový chrám Božského Srdce Páně v Pražském Předměstí u Hradce Králové, s..6.1997, r. 7, č. 11. s. 1.

Štít - Slavnostní svěcení nového kostela, 18.8.1932, r. 26, č 34. s. 1.

Štít - Slavnostní položení základního kamene k novému kostelu a oslava svatováclavská v Hradci Králové, 4.10.1928, r. 22, č. 40, s. 1-2.

Seznam literatury:

BÁRTA, Luděk, *IKD - Kostel Božského srdce Páně*, roč. 22, č. 7-8 (2012), s. 14.

DOUBEK, Zdeněk, *Východočeský večerník - O kostele Božského Srdce Páně*, 13-19.10.1998, r. 9, č. 39, s. 3.

DOUBEK, Zdeněk, *Hradecké noviny - list občanům Východních Čech- žabomyší válka s občan?*, , 30.3.1994, r. 3., č.75, s. 9.

Encyklopedie Hradec Králové, 1 vyd., Garamond, s.r.o. Hradec Králové 2011

HORNÍK, Radek, *Hradecký deník - Postavily ho na počest vojáků padlých ve válce*, 6.5.2014., r.23, č. 105, s. 3.

KADLEC, Jaroslav, *Přehled církevních českých dějin*, Řím: Křesťanská akademie, 1987.

KRÁTKÝ, Jiří, *Východočeský večerník - Kostel z darů věřících*, Hradec Králové, roč. 5., č. 47., s. 4.

MALINA, Jiří, *Hradecký deník - Kostel Božského Srdce Páně v Hradci Králové je památkou na padlé vojáky diecéze*, roč. 17,č. 179, s. 5.

MALINA, Jiří, *Hradecké noviny - Nejkrásnější dominantou náměstí 28 října je kostel Božského*

Srdce Páně, roč. 12, č. 140, s. 10.

MALINA, Jiří, *Hradec Králové-Umělecké památky ve městě na soutoku Labe a Orlice*, 1. vyd. Ústí nad Orlicí: Oftis, 2003, s. 132-133.

MELICHAR, Bohuslav, *IKD - Pastýř - Kostel Božského Srdce*, Hradec Králové Pražské Předměstí, 8.6.1997, r.7, č. 11, s. 1.

Nový kostel Božského Srdce Páně, Družstevní tiskárny v Hradci Králové

PANOCH, Pavel, *Hradec Králové průvodce po architektonických památkách od středověku do současnosti*, Lidové nakladatelství, Praha 2015., s.232

BENEŠOVÁ, Marie, TOMAN, František, JÁKL, Jan, *Salon republiky*, 1. vyd., Hradec Králové: Garamon, s.r.o. 2012, s.7-8.

PETRÁČEK, Tomáš, *Sekularizace a katolicismus v Českých zemích*, 1.vyd. Ostrava: Moravapress, s.r.o., 2013.

RAMBOUSKOVÁ, Michaela, *Mladá fronta dnes - Nejen dlažbu chtějí lidé na náměstí 28 října, roč. 21, č. 26. s B6.*

REJCHRTOVÁ, Jana, *Hradecký deník - Božské Srdce Páně měl být sv. Václav*, 12.9.2008, r. 17, č. 215, s. 7.

TOMAN, František, *100 let výstavby a územního plánování města Hradce Králové*, Muzeum východních Čech, 1 vyd., Hradec Králové r. 1994., s. 29-30.

TOMÍŠKO, Č.; DOSKOČIL, H., *Církevní památnosti budovy a ústavy v Hradci Králové, 1937.*, Diecézní tiskové podniky v Hradci Králové Adalbertinum

UHLÍŘ, Václav, *Varhany královéhradecké diecéze*, 1.vyd. Hradec Králové: Garamon, 2007., s. 133.

VOSLAŘOVÁ, Eva, *Hradecké noviny - Kostel potřebuje novou střechu, roč. 2, č. 300, s. 8.*

VLČEK, Pavel; VAŇKOVÁ, Věra; ZAHRADNÍK, Pavel, *Encyklopedie architektů, stavitelů, zedníků a kameníků c Čechách*, 1 vyd. Akademia nakladatelství akademie, 2009, s.603.

ŠUPKA, František, *Štít - Kostel Božského Srdce Páně na Pražském Předměstí*, Tiskové družstvo HK, 1930., Roč. 24, č. 8.

Internetové odkazy:

< [https://cs.wikipedia.org/wiki/Orel_\(spolek\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Orel_(spolek)) >

<https://en.wikipedia.org/wiki/Église_Notre-Dame_du_Raincy>

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Bedřich_Feuerstein>

<<http://www.provarhany.cz/clanek/7-Emanuel-Stepan-Petr/index.htm> >

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Wenzel_Franz_Jäger>

Fotografie Petr Emanuel Štěpán: <http://opocno-city.opocno.cz/pictures/emanuel_stepan_petr-v.jpg>

Fotografie Bohumil Sláma: <<http://u.smedata.sk/blogidnes/photo//1/67/6701/bohumil-slama.jpg?r=05e>>

Fotografie biskup Karel Kašpar: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Karel_Kašpar>

Fotografie Jan Sobota: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Jan_Sobota#cite_note-rfr1-1>

Fotografie biskup Mořic Pícha: < https://cs.wikipedia.org/wiki/Mořic_Pícha>

12 Příloha A - Seznam duchovních u kostela Božského Srdce Páně

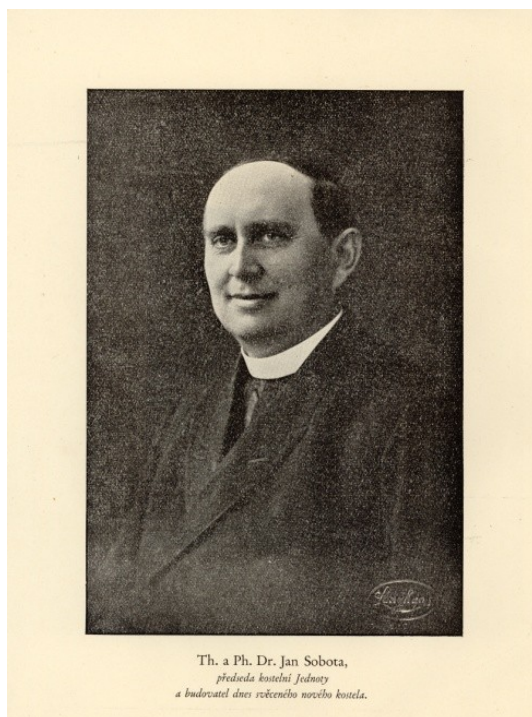
- 1933-1934 - Jan Sobota, administrátor
1934-1936 - Josef Krištof, administrátor
1937-1942 - Josef Krištof, farář
1942-1950 - Václav Talacko, farář
1950-1953 - František Tesař, administrátor
1953-1955 - Jan Zilvar, administrátor
1955-1958 - Václav Tomíček, administrátor
1958-1966 - František Dušek, interkalární administrátor
1966-1969 - Stanislav Fišar, interkalární administrátor
1969-1971 - Karel Švela S.J., interkalární administrátor
1971-1991 - Jan Nevtípil S.J., interkalární administrátor
1991-1996 - Petr Koutecký S.J., administrátor
1996-1999 - Josef Prchal S.J., administrátor
1999-2007 - Petr Boháč, administrátor
2007- - Zdeněk Novák, farář

13 Příloha B - Fotodokumentace

Obrázek č. 1. biskup Karel Kašpar:

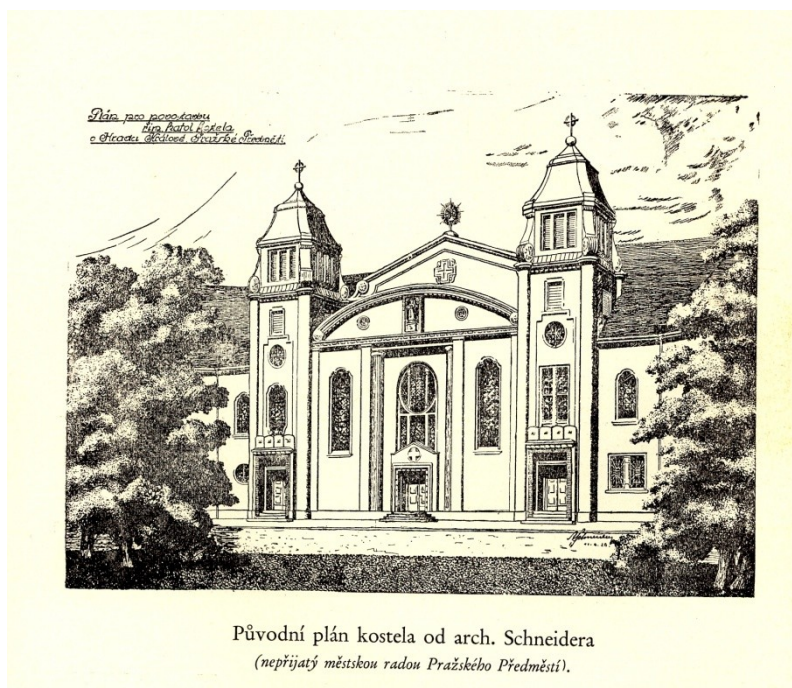

Obrázek č. 2. Dr. Jan Sobota, předseda Jednoty:

Th. a Ph. Dr. Jan Sobota,
*předseda kostelní jednoty
a budovatel dnes rečeného nového kostela.*

Obrázek č.3. původní plán architekta Schneidera:

Obrázek č. 4. architekt Bohumil Sláma:

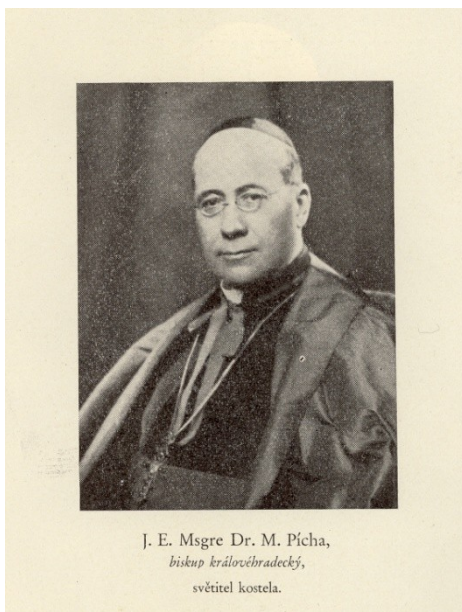
Obrázek č. 5. kostel Notre Dame du Raicy:

Obrázek. č. 6. kostel Božského Srdce Páně:

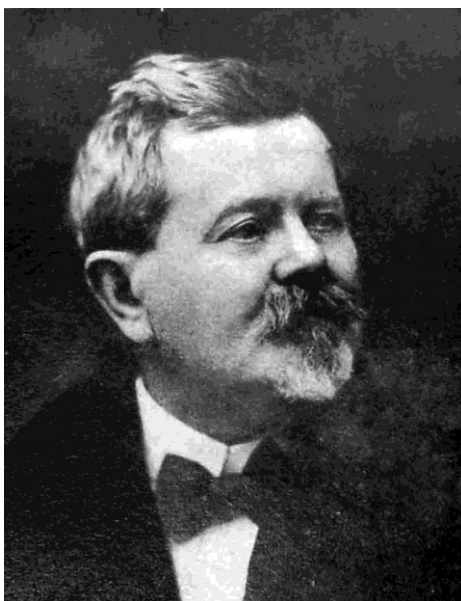
Obrázek č. 7. biskup Mořic Pícha:

Obrázek č. 8. malíř křížové cesty Wenzel Franc Jäger:

Obrázek č. 9. varhaník Petr Emanuel Štěpán:

Obrázek č. 10. varhany Emanuela Štěpána:

Obrázek č. 11. současné varhany:

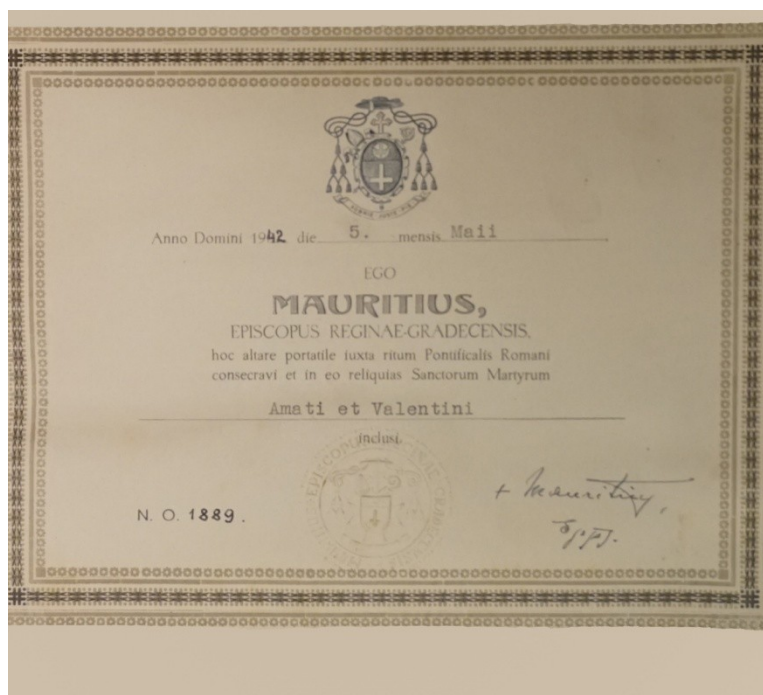
Obrázek č. 12. hlavní oltář:

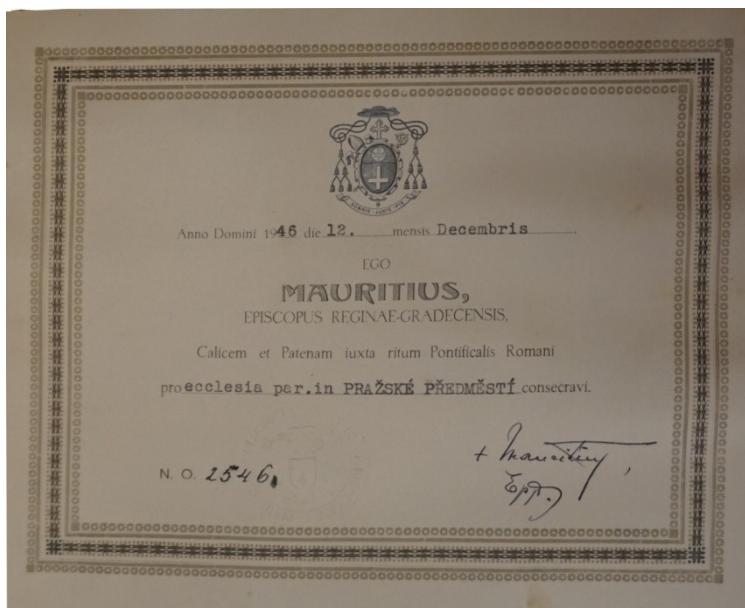
Obrázek č. 13. oltář Sv. Václava:

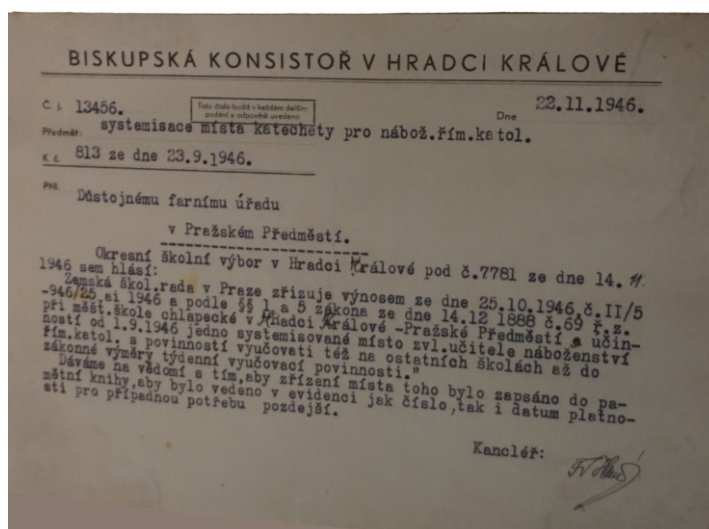
Obrázek č. 14. potvrzení pravosti ostatků Sv. Václava:

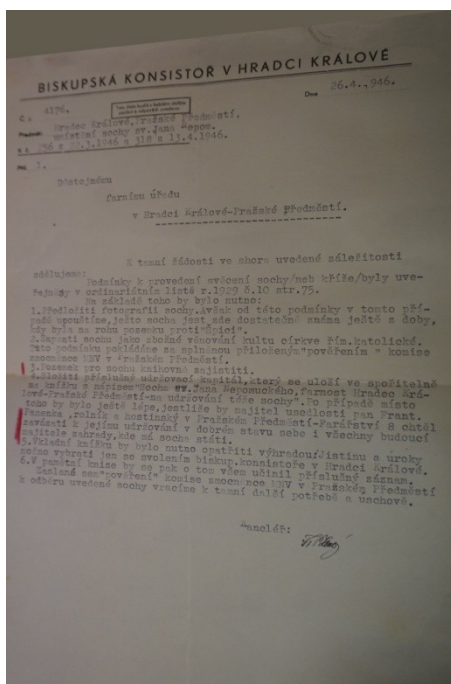
Obrázek č. 15. potvrzení o posvěcení darovaného kalichu:

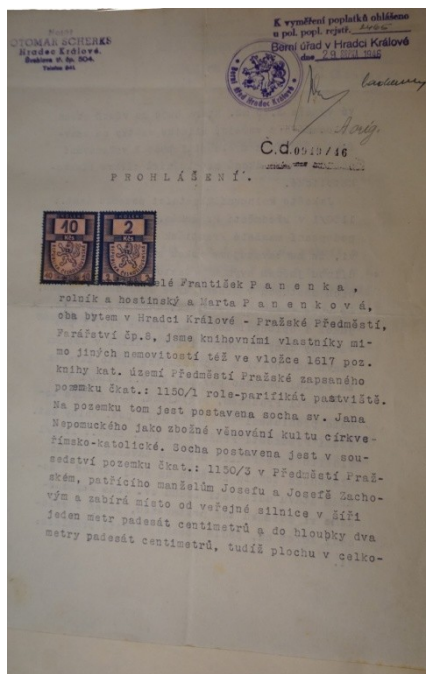
Obrázek č. 16 žádost o změnu vyučování:

Obrázek č. 17. povolení k svěcení sochy:

Obrázek č. 18. truhlář Panenka povolení k převezení sochy:

Obrázek č. 19 Svatovojtěžské oslavy:

Obrázek č. 20 Svatovojtěžské oslavy:

Obrázek č. 21 slavená květné neděle:

BISKUPSKÁ KONSISTOR V HRADCI KRÁLOVÉ

C. j. 3491. Tato číslo bude v každém dalším podání a odpovědi uvedeno Dne 20/3 1948.

Předmět: odpolední mše sv. na Květnou neděli r.1948.

K čís. _____

Phil. _____

Důstojnému farnímu úřadu
na pražském Předměstí.

Nejdůstojnější biskupský ordinariát dovoluje
sloužit odpolední mši sv. na Květnou neděli 1948 servatis servandis.
Celebrant musí zachovati půst tři hodin před počátkem mše sv.

Kancelář: *F. Klus*

Obrázek č. 22. povolení k svěcení obrazu Jana Boska:

BISKUPSKÁ KONSISTOR V HRADCI KRÁLOVÉ

C. j. 5043. Tato číslo bude v každém dalším podání a odpovědi uvedeno Dne 23/4 1948.

Předmět: svěcení obrazu a konání duchovní obnovy

K čís. 121 ze dne 22/4 1948.

Phil. _____

Důstojnému farnímu úřadu
v Pražském Předměstí.

Nejd. biskupský ordinariát uděluje tímto povolení k posvěcení obrazu sv. Jana Boska pro tamní farní chrám P. a konání duchovní obnovy ve dnech 23-25. dubna 1948.

Kancelář: *F. Klus*

Obrázek 23. duchovní obnova:

Duchovní správa v Hradci Král. - Pražském Předměstí

UCTIVĚ ZVE NA

DUCHOVNÍ OBNOVU

kteřou při příležitosti posvěcení obrazu sv. Jana Don Bosko

ve dnech 23., 24. a 25. dubna 1948

ve farním chrámu Nejsvětějšího Srdce Ježíšova vykoná
vldp. P. Stanislav Jurečka, kněz řádu sv. Jana Don Bosko

POŘAD:

V pátek dne 23. dubna 1948:
večer v 7 hodin kázání, sv. požehnání a příležitost ke sv. zpovědi.

V sobotu dne 24. dubna 1948:
ráno od půl 7. hodiny sv. zpověď.
Mše sv. se sv. přijímáním: o půl 7. hod., o 7. hod. a o půl 8. hod.
večer o 7. hod. kázání, sv. požehnání a příležitost ke sv. zpovědi.

V neděli dne 25. dubna 1948:
ráno od 7. hod. příležitost ke sv. zpovědi, o půl 8. hod. a o 10. ho-
dině kázání a mše sv.
večer o 7. hod. kázání, posvěcení obrazu sv. Jana Don Bosko, zavě-
šení v kapli Božího hrobu, sv. požehnání s děkovným chvalozpěvem.

Použijte této příležitosti k splnění velikonoční povinnosti; na požádání navštíví vldp.
missionář nemocné a poslouží jim sv. svátostmi během soboty. Poznejte velikého
světice moderní doby sv. Jana Don Bosko a prostě o jeho mocnou přímluvu.

„Uděláte-li dnes hlas Páně, nezahrajete srdci svých.“ (Žalm 94.)

Obrázek č. 24. večerní mše svatá Sv. Václava:

BISKUPSKÁ KONSISTOŘ V HRADCI KRÁLOVÉ

Č. 11236. Tato stránka tvoří v každém dalším pořadí a odpovědi uvězněno Dne 24/9 1948.

Předmět: večerní mše sv. na svátek sv. Václava

K č. 854 ze dne 23/9 1948

Pril. _____

Důstojnému farnímu úřadu
v Pražském Předměstí.

Nejd. biskupský ordinariát uděluje žádané povolení slou-
žití večerní mši sv. o svátku sv. Václava servatis servandis.